

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Eerste Gemeente

Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen, en op die dag werden ongeveer drie duizend zielen toegevoegd. En zij bleven volharder bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden.

(Handelingen 2 : 41, 42).

Er werden ongeveer drie duizend mensen toegevoegd: dit behoeft niet alles op de eerste dag te zijn gebeurd, maar wèl zijn deze drieduizend gebonden aan het eerste Pinksterfeest en aan de Pinksterpreek van Petrus. Vermoedelijk hebben velen zich in de loop van de nu volgende weken of maanden bij de gemeente gevoegd. Er zullen dus wel niet drie duizend Doopsbedieningen op één dag hebben plaats gevonden.

Lucas gebruikt de Oud-Testamentische term „zielen“: hij heeft het over levende mensen, over de mens als levende ziel. Indien Lucas van Griekse afkomst geweest is (waar-aan tegenwoordig door sommigen wordt getwijfeld) heeft hij deze term met opzet gekozen, en gesproken over mensen als ademende wezens, mensen van gelijke beweging als wij, en geen bovenmenselijke figuren. Al gauw is de kerk ertoe overgegaan, de leden van deze eerste gemeente te beschouwen als min of meer bovenmenselijke wezens, maar dat leert de Schrift bepaald niet. Tot de gemeente van Jeruzalem behoort o.m. de zgn. kring van Jakobus, die een wat vreemde rol gespeeld heeft in de oudste kerkgeschiedenis, zoals blijkt uit Gal. 2 : 12 (waar we lezen dat Petrus lichtelijk farizees begon te doen om de kring van Jakobus te ontzien) en uit Hand. 21 : 18, (waar we merken, dat deze kring van Jakobus een macht in de kerk was en Paulus weet over te halen tot maatregelen, die niet honderd procent waren). Het is mogelijk, dat Lucas met dit woordgebruik zeggen wil: de leden van die eerste gemeente waren gewone, zwakke mensen, mensen als wij, die door hun ademhaling de nabije dood op een afstand hielden.

Deze drie duizend zielen werden toegevoegd. Zij waren niet een volstrekt nieuw begin: de kerkgeschiedenis vangt niet aan bij een jaar één. Deze gemeente werd toegevoegd aan de gemeente die er al was, de gemeente van het Oude Testament. Want er staat niet van een deel van deze drieduizend mensen, dat ze toegevoegd werden, neen, heel deze gemeente was een toevoeging aan allen, die onder het oude Verbond hadden geleefd. De geschiedenis van de oudste kerk is een voortzetting. Dat ligt ook besloten in Petrus' thema: U komt de belofte toe, aan u wordt de belofte, waarover geheel het Oude Testament spreekt, geschonken. Het feit dat ge met de gemeente van het oude Verbond één geheel vormt, betekent, dat ge alle beloften geschonken krijgt, waarover in het Oude Testament gesproken wordt. Voorlopig leeft de gemeente van het lezen en overdenken van, en vooral met elkaar spreken over wat het Oude Testament te zeggen heeft. Petrus dringt er in zijn tweede brief sterk op aan, dat de gemeenten van Klein-Azië zich om het Woord zullen scharen, samen het Oude Testament, en wel in de Griekse vertaling, zullen lezen. Dat was een zware eis: deze gemeenten van Klein-Azië leefden in een cultuurmilieu dat onbekend was met de beschavingsontwikkeling van het volk Israël. Lactantius vertelt ergens, dat de lectuur van het Oude Testament voor hem onverteerbaar was, omdat dit boek in zulk een onretorisch slecht Grieks was geschreven, en lange tijd heeft dit feit hem vreemd doen blijven tegenover de Griekse, of wellicht de Latijnse vertaling van de Griekse vertaling van het

Oude Testament. Maar Petrus adviseert, en we voelen het apostolische gezag van zijn advies, dat de gemeenten van Klein-Azië in hun bijeenkomsten zich samen zullen verdiepen in het Oude Testament: „Wij achten het profetische woord als het vastere (nl. vaster dan ook de meest verheven ervaring, Petrus heeft het net gehad over zijn ervaring op de berg der verheerlijking), en ge doet er goed aan, daarop acht te geven (er met secure aandacht op te letten: „op God letten“ is in de Schrift steeds: op Zijn Woord letten) als op een lamp die schijnt in een duister vertrek, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw harten“, 2 Petr. 1 : 19. Petrus gebruikt nogal sterke uitdrukkingen: voor degenen die nog maar betrekkelijk kort tot het christelijk geloof gekomen zijn, is het Oude Testament al dadelijk een lamp die licht geeft in een duister vertrek; en als men de Bijbelstudie (de gezamenlijke Bijbelstudie!) voortzet, zal het op de duur (en al betrekkelijk gauw) volop dag worden: door dit zich-samen-scharen-om-het-Woord komen de gemeenten en daardoor elk van haar leden in de volle dag te staan, in het wonderbaar licht waartoe de Here hen roept: „De nacht is voorbij gegaan, de dag is nabij: laten we dan de werken der duisternis afleggen en aandoen de wapenen des lichts“, Rom. 13 : 12. Het Evangelie vraagt geen buitennissigheden, geen wonderlijke ervaringen, het vraagt volhardende Bijbelstudie in mondigheid. Paulus staat een beetje gereserveerd tegenover buitengewone ervaringen, ook als het gezichten en openbaringen des Heren zijn, 2 Cor. 12 : :1; daarover te roemen dient nergens toe, het heeft geen zin, en bovendien: men wordt er zo gauw pedant van, 2 Cor. 12 : 7 („opdat ik me niet al te zeer zou verheffen“).

Op die Bijbelstudie heeft ook vs 42 betrekking: ze volhardden bij de leer van de apostelen, dat betekent eenvoudig: ze luisterden volhardend naar het Bijbelonderricht van de apostelen, en zo werd telkens weer de bedekking van hun hart weggenomen, ze leerden de eenvoudige en heerlijke zin van de Schrift nieuw verstaan en leerden ook begrijpen, dat ze te voren, in misplaatst vertrouwen op hun leiders, „Mozes hadden gelezen met een bedekking op hun hart“, vgl. 2 Cor. 3 : 15. Petrus heeft hen opgeroepen tot verandering van leven en denken, tot bekering: „telkens als iemand zich tot de Here bekeert, wordt de bedekking weggenomen“, 2 Cor. 3 : 16; en dat maakt deze eerste gemeente mee.

Het onderwijs van de apostelen gaat terug op het onderricht, dat Jezus gedurende drie jaren gegeven had, en gedurende de veertig dagen. Zoals Jezus Zijn leerlingen de Schriften had geopend (het ging moeilijk: Hij moest het na Zijn opstanding op de weg naar Emmaüs voortzetten alsof er niets aan was voorafgegaan, en verwijt hun hun onverstand en traagheid van hart), zo zetten de apostelen dit werk voort: ze leerden degenen die zich bij de gemeente voegden de Bijbel, het Oude Testament, verstaan in het licht van de vervulling door Christus' woord en werk. Petrus' Pinksterpreek had hen daarom zo gegrepen, omdat hij zich in zijn uitleg beriep op Schriftwoorden; om die te verstaan hadden de gelovigen het wijde verschieft nodig, dat de apostelen hun konden geven. De Schrift, voor het besef van deze mensen ontaard tot een cultuurproduct van het Joodse volk, en mishandeld door spitsvondige exegese, werd tot een nieuw en levend boek. Ook wij hebben nodig, dat de Bijbel ons dagelijks tot een nieuw boek wordt, dat is eenvoudig een basis van de dagelijkse bekering. Een overwegende nadruk op dogma en dogmatiek is nooit zonder gevaar. Het christelijk leven bestaat al-

INHOUD

Eerste gemeente	K. J. P.
Dienst en Dienen in het N. T. (V)	H. J. J.
Oecumenisch-willen - primair kenmerk van de Kerk	C. V.
Amerika (I)	J. M.
Mater et Magistra (I)	R. H. B.
Persschouw	P. A. H., C. V.
Kerknieuws	

leereerst in de dagelijkse omgang met het Woord, en die omgang vindt zijn volle zin eerst in vrijheid en mondigheid en intense samenwerking. Het is niet te geloven, hoe dan het leven van de gemeente gaat bloeien: de kerken van Klein-Azië hebben, door Petrus' advies te volgen, in betrekkelijk korte tijd de Goddelijkheid en canoniciteit van de boeken van het Oude Testament ontdekt: een verovering van de kerk als later niet meer is overtroffen.

Deze oudste kerk was nog weinig georganiseerd. Elke strikte organisatievorm is voor de kerk een hachelijk iets, mogelijk is het niet meer dan een noodzakelijk kwaad. De sabbat is er voor de mens, niet omgekeerd: zo zijn organisatie, institutie en formatie er, voor de kerk, maar de kerk is er niet voor deze trits, en werkt men die kant uit, dan gaat het leven van de kerk kwijnen, de Geest van gehoorzaamheid gaat er uit weg. De oudste gemeente leefde uit gemeenschap en door broederband. Zo onderwezen hen de apostelen: „Ge zult u niet rabbi laten noemen, want Eén is uw Meester en gij zijt allen broeders“. Steeds duidelijker werd het in deze oudste gemeente, dat ze zich moest laten behouden uit een verkeerd geslacht. Ze hoorden ook van komende vervolgingen, maar die leken nog ver, en we hoeven er niet bij voorbaat over te tobben. Het leven uit geloof alleen is een goed leven, een zacht juk, een lichte last.

Zij vierden spontaan en zonder regeling-van-bovenaf, hun gemeenschap en eenheid. Veel dorpsgemeenten in onze tijd zijn kleiner dan de eerste gemeente te Jeruzalem, maar hebben steeds een sterke mate van straffe organisatie, die toen niet bestond en er nooit had mogen komen. Principieel dezelfde situatie ligt binnen bereik van ons huidige kerkerwerk, en zou ook inderdaad bereikt worden, als er voldoende belangstelling voor bestond.

Vs 42 spreekt van gemeenschap, die uitkomt in het breken van het brood en het gemeenschappelijk gebed. Gebedsdiensten van de gemeente zijn ons onbekend geworden, al komt er enige kentering. In zulke diensten werden de noden van bepaalde gezinnen met name genoemd. Wij echter laten zulke gezinnen rustig afglijden en omkomen, en de satan gaat rond als een briesende leeuw. Voor deze gebedsdiensten ging de eerste gemeente naar de tempel om in een van de bijgebouwen bijeen te komen, zoals de oudste groep van honderd en twintig mensen: het was dus telkens een betrekkelijk kleine groep uit de drie duizend. Nog kleiner waren de groepen, die samen Avondmaal vierden: ze braken het brood aan huis, in een gezinswoning. Voor het onderwijs van de apostelen zullen we aan bijeenkomsten in een bijgebouw van de tempel moeten denken. Deze mensen leefden bij de dag. Ze wisten uit het onderricht van de apostelen dat de tempel verwoest zou worden, maar het schijnt dat ze in de praktijk daarbij niet zo zeer stil stonden. Zulk bij-de-dag-leven is echte christelijke wijsheid: de eerste gemeente genoot in rust en nuchterheid van haar zalig lot.

K. J. P.

Dienst en dienen in het Nieuwe Testament

V

In een van de eerste artikelen vermeldde ik, dat de Grieken het „dienen” maar een minderwaardige zaak vonden. Dat was goed voor slaven en vrouwen, doch niet voor vrije mannen. Wij zullen dat zo niet meer zeggen, maar zou het in de praktijk er in onze dagen veel anders voorstaan dan in de oudheid? Bij al wat er veranderd is in de wereld is dit wel gelijk gebleven, dat de bereidheid tot dienst in de wereld niet groot is. Het wóórd wordt wel veel gebruikt. Grote maatschappijen hebben als devies: service! Daarmee willen ze zeggen: wij staan altijd klaar voor onze klanten. Ik zal niet beweren, dat hier praktisch niets van terecht komt. Maar ik meen wel te mogen zeggen, dat deze service of dienst niet voortkomt uit liefde tot de naaste en dat dit geen filantropie is. Daar steekt als ik het wel heb een dik stuk eigenbelang in. Een goede service bindt de klanten aan de zaak en geeft naam aan de maatschappij en betaalt zichzelf wel. Mogelijk meent iemand, dat ik dit te pessimistisch zie en ik hoop, dat hij gelijk heeft. Maar ik ben daarvan nog niet overtuigd. Werkelijk dienen is geen zaak van „vlees en bloed”, maar van de Geest van Christus. Hij heeft gediend en zullen we ooit leren te dienen dan leren we dat van Hem en van niemand anders.

De Here Jezus heeft tot zijn discipelen gezegd: „Zo (als onder de groten der aarde) is het onder u niet. Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, en wie onder u de eerste wil zijn zal uw slaaf zijn; gelijk de Zoon des mensen niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen”. Matth. 20 : 26 vv. „Zo is het onder u niet” staat in de Nieuwe Vertaling. „Zo zal het onder u niet zijn” stond er in de St. Vert. De bedoeling is wel: Zo behoort het onder u niet te zijn. Zo mag het onder discipelen van de Here Jezus niet wezen. Zo mag het in de kerk niet toegaan. Maar dat wil niet zeggen, dat er in de kerk of onder christenen altijd een overvloed van dienstbereidheid aanwezig is. Verre van daar. Broeders en zusters, die waarlijk dienen willen, zijn soms met een lantarentje te zoeken.

* * *

We krijgen de indruk, dat het in de apostolische kerk anders was. Niet alleen, dat in het Nieuwe Testament telkens weer tot dienst wordt opgewekt. Maar er worden velen met name genoemd, die zich gegeven hebben voor de Here en voor de gemeente. Dat geldt niet alleen van apostelen en evangelisten en van ambtsdragers. Maar ook van gewone leden der kerk.

Ik denk bijv. aan Rom. 16. Een hoofdstuk, dat mogelijk wel vaak bij de lezing van de Bijbel wordt overgeslagen. Het lijkt maar een dorre opsomming van groeten aan broeders en zusters, die ons totaal onbekend zijn. Maar als we Rom. 16 eens met aandacht bekijken, dan valt het ons op hoeveel mensen Paulus kent, die gediend hebben in een of ander werk des HEREN.

Paulus begint dit hoofdstuk met Phoebe aan te bevelen. Zij wordt genoemd: „dienares der gemeente te Kenchreae”. Letterlijk staat er: diakones. Verschillende exegeten menen, dat zij het ambt van diakones had. Er zouden in de oude kerk niet alleen mannelijke diakonen zijn aangesteld, maar ook diakonessen. Het komt mij voor, dat dit moeilijk te bewijzen is. Maar wel is het zeker, dat deze vrouw een zegen is geweest voor de gemeente van Kenchreae, de havenstad van Korinthe. We zouden graag willen weten, waarin haar dienst heeft bestaan, maar we moeten ons er bij neerleggen, dat wij dit niet weten. Doch zeker is, dat zij „velen bijstand heeft verleend” en dat Paulus zelf een van die velen is geweest. Zij is één van de vele vrouwen geweest, die de kracht van de kerk hebben uitgemaakt.

Dan volgt het prachtige paar Prisca en Aquila. Paulus noemt hen zijn „medearbeiders in Christus Jezus”. Daarmee zal hij niet bedoelen, dat zij hetzelfde handwerk beoefenen als de apostel. Maar dat zij hem geholpen hebben bij z'n verkondiging van het Evangelie en de verzorging van de gemeente. Uit de Handelingen weten we, dat zij Apollos nader

hebben onderricht in de weg des Heren. Hier in Rom. 16 staat, dat zij „hun hals hebben gewaagd” voor het leven van Paulus. Zodat de dank van de apostel en van alle heidengemeenten naar hen uitgaat. Wat heeft dat éne paar veel betekend voor de kerk des Heren. Zij hebben in hun huis een gemeente vergaderd. Hun tijd en hun geld en hun huis hebben zij ter beschikking gesteld van de broeders en zusters. Dat heeft vanzelfsprekend zelfverloochening gevraagd. Zij hebben zich gegeven eerst aan de Here en dan ook aan de gemeente van Jezus Christus. We vinden hen in Korinthe, in Efeze en later weer in Rome en overal hebben zij zegen verspreid. Hun namen staan niet in de annalen der wereldgeschiedenis, noch in de kronieken van de kerk. Maar hun namen staan wel in het boek des levens.

Dan laat Paulus groeten een zekere Maria, „iemand, die zich veel moeite voor u heeft gegeven”. Daar staat een woord, dat ook wel kan vertaald worden met: zij heeft zich afgetobd, zij heeft moeilijke arbeid verricht.

Dan is daar een zekere Urbanus „onze medewerker in Christus”. Dat is dus ook een man geweest, die het werk niet geschuwd heeft. Al weten we weer niet van welke aard dat is geweest.

Verder worden nog vermeld Tryphéna en Tryphósa „vrouwen, die zich moeite gegeven hebben in de Here”. Waar nog bij komt „de geliefde Persis, die zich véel moeite gegeven heeft in de Here”. „In de Here” wil zeggen: In Christus. We zouden kunnen zeggen: zij hebben veel christelijke arbeid verricht. Ze waren geen dode leden van de kerk, ze behoorden niet tot de zwijgende en niets-doende kerkleden, maar ze gaven zich aan de Here en aan de gemeente. Hebben ze herbergzaamheid betoond? Hebben ze armen ondersteund? Gevangenen bezocht? Weduwen en wezen geholpen? We weten het niet en zullen het niet weten. Maar in elk geval hebben zij niet gheerst, doch gediend.

Dan laat Paulus de moeder van Rufus groeten, „die ook voor mij een moeder is”. Zij zal een „moeder in Israël” zijn geweest, een steun en troost voor velen, ook voor de apostel in al z'n moeiten.

* * *

Deze voorbeelden van broeders en zusters, die naar hun vermogen de gemeente dienden, zouden met vele zijn te vermeerderen. Ik zou kunnen herinneren aan Stefanus en z'n huis, van wie in I Kor. 16 : 15 vermeld wordt, dat „zij zich ten dienste van de heiligen gesteld hebben”. Verder aan Euódia en Syntyche „die samen met Paulus gestreden hebben in de prediking van het Evangelie” en aan Clemens en andere medearbeiders „wier namen zijn in het boek des levens”. Fil. 4. Ik zou kunnen wijzen op Hebr. 6 : 10: „Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten en de liefde, die gij voor zijn naam getoond hebt door de diensten, welke gij aan de heiligen bewezen hebt en nog bewijst”. Met ere zou kunnen vermeld worden Onesiphorus, die Paulus vaak heeft verkwikt en hem in de gevangenis heeft opgezocht en van wie de apostel aan Timotheus schrijft: „en hoeveel goede diensten hij te Efeze bewezen heeft, weet gij zelf het best”. II Tim. 1 : 18.

Zo krijgen we een beeld van de oude Kerken, dat ons jaloers kan maken. Het spreekt vanzelf, dat ook toen niet alle leden van de kerk tot dienst bereid waren. Er waren ook in de apostolische kerk misstanden genoeg. In Col. 4 : 17 schrijft Paulus: „En zegt tot Archippus: Zorg dat gij de bediening, die gij in de Here aanvaard hebt, ook vervult”. Die broeder had dus wel een aansporing nodig. En als we in Hebr. 13 lezen: „Laat de broederlijke liefde blijven. Vergeet de herbergzaamheid niet... Denkt aan de gevangenen...” dan zal er aan de broederlijke liefde enz. wel een en ander ontbroken hebben. We moeten de oudste gemeenten ons maar niet al te ideaal voorstellen.

Maar toch krijgen we de indruk, dat de „algemene dienstplicht” veel trouwer werd vervuld dan in onze dagen. Als ik tenminste mag afgaan op wat ik zo hier en daar hoor, dan is de toestand in veel kerken niet „om over naar huis te schrijven”. We mogen ons wel eens afvragen of een brief aan ons kon worden geschreven met deze woorden: „Want

God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten en de liefde, die gij voor zijn naam getoond hebt door de diensten, welke gij aan de heiligen bewezen hebt en nog bewijst”? Ieder van ons mag zich wel eens de vraag stellen, welke diensten hij aan anderen bewijst en waarin hij concreet de Here en de gemeente dient. En of hij daarin trouw is of niet. Op de catechisatie leren onze kinderen aangaande de gemeenschap der heiligen: „dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden”. We mogen wel eens in ernst de vraag stellen, wat daarvan eigenlijk terecht komt.

* * *

We kunnen natuurlijk allerlei verontschuldigingen zoeken. Het leven is veel drukker en ingewikkelder dan in vroeger dagen. De strijd om het bestaan eist veel meer studie en voorbereiding dan voorheen. Er zijn zoveel aangelegenheden, die onze aandacht opeisen, dat we nauwelijks tijd hebben voor elkaar. Bovendien staat het in de gemeenten in een grote stad zo, dat men elkander nauwelijks kent. Zo is er natuurlijk nog wel veel meer te noemen.

Maar mogen deze verontschuldigingen gelden? Is daardoor Gods gebod krachteloos gemaakt? Er zal wel niemand zijn, die dat durft beweren. Wat de Here Jezus in Matth. 25 zegt over het voeden van hongerigen, het te drinken geven aan dorstigen, het huisvesten van vreemdelingen, het kleden van naakten, het helpen van zieken en het bezoeken van gevangenen, dat alles is toch nog dienst, die de Here van ons verlangt? En Gal. 5 : 13 is toch ook voor ons geschreven? Daar lees ik: „Want gij zijt geroepen, broeders, om vrij te zijn; gebruikt echter die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees, maar dient elkander door de liefde. Want de gehele wet is in één woord vervuld, in dit: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Indien gij echter elkander bijt en vereet, ziet dan toe, dat gij niet door elkander verslonden wordt”. Sommige broeders schijnen te menen, dat men elkaar de beste dienst bewijst door elkander in de haren te zitten en te debatteren over allerlei afgeleide vraagstukken. Het komt mij voor, dat deze strijd spoedig beëindigd zou zijn als men het wat drukker had met de „dienst aan de heiligen”, waarover de Here spreekt. Die dienst bestaat vooral daarin, dat zwakken en zieken en ellendigen worden geholpen. Met een goed woord en met goede daden.

Zo schrijft Jakobus aan het slot van het eerste hoofdstuk: „Indien iemand meent godsdienstig te zijn en daarbij zijn tong niet in toom houdt, maar zijn hart misleidt, diens godsdienst is waardeloos. Zuivere en onbevleete godsdienst voor God de Vader is: omzien naar weduwen en wezen in hun druk en zichzelf onbesmet van de wereld bewaren”. M'n gedachten gaan ook naar de aansporing van I Thess. 5 : 14: „Wij vermanen u, broeders, wijst de ongeregelde terecht, beurt de kleinmoedigen op, komt op voor de zwakken, hebt geduld met allen. Ziet toe, dat niemand kwaad met kwaad vergelde, maar jaagt te allen tijde het goede na, jegens elkander en jegens allen”.

Het is prachtig, dat er voor weduwen en wezen beter gezorgd wordt dan in vroeger dagen door de overheid. Maar dat betreft alleen financiële hulp. En daarmee alleen zijn ze niet echt geholpen. Hebben we hart voor weduwen en eenzamen? Voor ouden van dagen? Voor zieken en zwakken van allerlei soort? Als ik me niet vergis is het een kenmerk van deze tijd, dat de mensen geneigd zijn alle ellende van zich af te schuiven. Een ziek mens moet zo gauw mogelijk naar het ziekenhuis. En een oud mens in een tehuis voor bejaarden. En wie niet helemaal normaal is moet gauw in een „gesticht”. En alle hulp moet georganiseerd worden. Het zal wel zo moeten.

Maar laat bij dit alles de persoonlijke bereidheid tot dienst aan elkander in de kerk niet ontbreken. Want als dát gaat ontbreken, dan is de kerk dood. Dan wordt ze tot niet. Wie er anders over denkt leze I Korinthen 13.

H. J. Jager.

Als het geloof in iemands hart gaat werken, dan gaat hij de aarde zien. Zeker, uit de hemel moet alles komen en naar de hemel keert het eenmaal terug. Maar op deze aarde moest de Goël geboren worden...
N. Baas.

„Oecumenisch-willen - primair kenmerk der Kerk“

Een van de rijke vruchten van de geestelijke opwaking en strijd die ten slotte op de vrijmaking uitliep was deze, dat velen al meer gingen zien wat de kerk van Christus is.

In het begin van deze eeuw heerste onder de gereformeerden vrij algemeen een bepaalde opvatting omtrent de pluriformiteit der kerk, vooral in de praktijk, die aan het kerkelijke leven grote schade heeft berokkend.

Zij kwam in hoofdzaak hierop neer, dat men er in feite geheel vrede mee had, dat er een aantal kerken, die geheel of nagenoeg geheel dezelfde confessie en kerkorde bezaten, **naast** elkaar bestonden.

Er waren nu eenmaal in de loop der historie een zeker aantal kerken ontstaan en gegroeid. Waarom zou men zich nu uitsloven om die tot eenheid te brengen? Iedere kerk had zo zijn eigen ligging. Ieder kerkelijke gemeenschap voelde zich het meest op haar gemak in de eigen kring. In iedere kerk schitterde een eigen facet van de waarheid Gods. Het kwam er alleen maar op aan, dat die onderscheidene kerken in goede harmonie met elkaar leefden. Op „hoogtijden”, b.v. bij de bevestiging of het afscheid van een predikant, het in gebruik nemen van een nieuw kerkgebouw of een jubileum, stuurde men over en weer een paar afgevaardigden die enkele vriendelijke woorden spraken. Ook werden soms enkele kerkelijke activiteiten, speciaal in verband met de evangelisatie, gezamenlijk verricht. Maar verder leefde iedere kerk of groep kerken zijn eigen leven.

De enigheid des geloofs, die er tussen de leden der onderscheidene kerken bestond, meende men heel goed en voldoende te kunnen uitleven in de velerlei organisaties, welke men in de loop der tijden in het leven had geroepen: de politieke partij, de schoolvereniging, de vakbeweging enz. enz.

De veelheid der kerken bood bovendien ook nog bepaalde voordelen.

Als iemand het in een bepaalde kerk niet kon uithouden, als hij er zich niet in „thuis” voelde, kon hij immers naar een „andere kerk” overgaan. Men kon daarbij over en weer beste vrienden en broeders van elkaar blijven.

Het was voorts bij deze veelheid van kerken ook veel makkelijker zich door kerkelijke tuchttoefening van lastige medebroeders te ontdoen. Als je b.v. ambtsdragers ging schorsen of afzetten wist je zeker dat ze zonder moeite in andere kerken terecht konden. Ze werden daar vaak zelfs met open armen ontvangen. Ze konden daar dikwijls ook zonder veel moeite hun ambtelijke arbeid voortzetten. Een domine die in de ene kerk geschorst en afgezet was ten gevolge van een conflict om de leer, werd meestal in de kerk waaraan hij daarna de toevlucht had genomen, ook al weer gauw als domine toegelaten. Als je moest tuchttoefenen met de wetenschap: deze mannen gaan onherroepelijk de woestijn in, ze komen volstrekt buiten de kerk en buiten het koninkrijk Gods te staan, ze zullen nu iedere geloofsgemeenschap moeten ontberen, ja, ze gaan naar de hel! — dan zou je er misschien wel voor terugdeinzen zulke scherpe maatregelen te nemen. Maar dank zij de veelheid van min of meer gelijke kerken was er deze verschrikkelijke mogelijkheid niet. Je wist als je ging tuchttoefenen: de daardoor getroffen worden niet kerkelijk dakloos. Ze behoeven dat in ieder geval niet te worden. De „lichtere” broeders kunnen zonder veel moeite in de Hervormde Kerk terecht. En voor de „zwaardere” is er wel een toevluchtsoord in de Chr. Geref. Kerk.

Zo'n tuchttoefening was natuurlijk wel even pijnlijk en vervelend. Maar och, ze werd ten slotte toch wel weer vergeten. Men kwam daar wel weer overheen. En als de heengegane of uitgestoten broeders in een „andere kerk” een goede, normale kerkelijke positie hadden gekregen ging je weer met hen om alsof er niets was gepasseerd. De gemeenschap des geloofs was immers door die kerkelijke handelingen en vonnissen in de wortel der zaak niet verstoord. Men bleef zo voor als na broeders in Christus. En je kon met die broeders in de beste harmonie achter de bestuurtafel van een of andere organisatie zitten, om met hen, even vrolijk en dap-

per als vroeger, de strijd des Heren te voeren „op alle terreinen des levens”.

* * *

Geleidelijk aan gingen evenwel, vooral door de arbeid van mannen als Schilder en De Graaf, de ogen van velen er voor open, dat deze opvatting, deze praktijk, niet overeenkwam met wat in de Schrift wordt gezegd en op grond daarvan in de confessie wordt beleden.

Het ging weer voor velen leven, dat de Here Christus wil dat **allen** die in Hem geloven en die Hij door zijn Geest en Woord vergadert, beschermt en onderhoudt, kortom, dat allen die tot zijn lichaam behoren, ook in „het kerkelijke”, in het „zichtbaar kerkelijke” één behoren te zijn.

Neen, dat betekent niet, dat alle gelovigen in één plaats ook per se in één gemeente moeten zijn opgenomen! Maar het betekent wel, dat al de kerken van onze Heer Jezus Christus, die naar het woord Gods willen leven en dat in beginsel ook doen, elkaar over en weer als kerken van de Heiland zullen erkennen. En dat ze gemeenschap met elkaar zullen oefenen. Dat ze elkaars leden als leden van Christus' kerken zullen erkennen. Elkaars predikanten laten optreden en beroepen. Kortom, dat ze in ware **gemeenschap des geloofs** met elkaar verbonden zullen zijn, elkaar helpen, dienen, op elkaar toezien.

Het is vooral Prof. Schilder geweest, die rusteloos op deze éénwording der kerken heeft aangedrongen.

Hij heeft geweldig gepolemiseerd met Chr. Gereformeerden, met Hervormden, ook met broeders in eigen kring. Maar heel deze polemiek werd gedragen, beheerst en gestimuleerd door dat ene: **de kerken die één zijn in het geloof, die één zijn in de confessie, mogen niet als tegenover elkaar staande kerkengroepen of kerken blijven voortleven.** Alle gelovigen moeten uiteindelijk verzameld worden om de ene kansel en om de ene avondmaals-tafel. En dan niet zo dat de ene kerk komt bij de andere, maar zo dat allen, in de greep van Jezus Christus en zijn Geest als „van zelf” één worden, omdat ze door het geloof hebben gezien dat ze één zijn in de Heiland. Zó moeten ze komen tot de ware eenheid. Zó moeten ze elkaar over en weer aanvaarden als broeders en zusters in Jezus Christus en als kerken van de ene Heiland. Zó moeten ze leven in de ene gemeenschap van hun Heer.

* * *

Een typisch kenmerk van het eenheidsstreven van Prof. Schilder was voorts dat hij daarbij niet uitging van een bepaalde in de geschiedenis ontstaan instituut.

In het kerkelijk eenheidsstreven kan dit uitgaan van een bepaald, in de historie gevormd, kerkinstituut heel gauw geschieden.

De houding, de aard van zulk eenheidsstreven is dan ongeveer als volgt: Er zijn een paar kerkengroepen, elk van beide levend in een eigen kerkverband. Deze treden op een bepaald moment met elkaar in contact om zo mogelijk tot eenheid te komen. Daartoe benoemen ze bij voorbeeld een aantal deputaten. Deze gaan over en weer de andere kerken bekijken, men zou soms zeggen: besnuffelen, om te weten te komen hoe het er in elk van de beide kerkengroepen voorstaat. Zorgvuldig wordt nagegaan en getoetst hoe er in elke kerkengroep wordt gepreekt, geschreven, gesproken, welk leven daarin wordt gevonden. Iedere groep treedt daarbij zo'n beetje op als keurmeester van de andere in de stilzwijgende veronderstelling, dat de in eigen kerk overheersende opvattingen het zuiverste zijn en dat men op grond daarvan het recht heeft de andere zo te toetsen.

Komt men eenmaal zo ver, dat men over en weer heeft geconstateerd, dat de andere partij er wel zo wat mee door kan, wel ongeveer aan de door de andere partij gestelde eisen voldoet, dan komt de grote vraag aan de orde **op welke condities** de vereniging tot stand moet komen: Komt de ene kerkengroep tot de andere over, of komt de andere tot de eerste? Iedere kerkengroep is er meestal met alle kracht op uit **eigen** karakteristika en speciale verworvenheden te bewaren om die zo

mogelijk in de nieuwe formatie te laten domineren. Een zeer belangrijke kwestie in dit procedé wordt dan b.v. de naam! Iedere groep wil graag de eigen naam aan de nieuwe formatie toegekend zien. Want in het hart leeft bewust of onbewust de begeerte om in de nieuwe door de vereniging tot stand gekomen formatie de **eigen** kerkformatie te handhaven en het zo ver te brengen dat de andere groep in feite in de eigene oplost en zo toch het eigen instituut wordt voortgezet.

Het is duidelijk, dat als men zo te werk gaat de vereniging in feite wordt gezocht in het handhaven van het eigen instituut. In de grond der zaak wordt men dan bij zijn eenheidspogingen geleid door een kerkelijk imperialisme, dat niet op echte vereniging, maar op **kerkelijke verovering** uit is.

Ik moge aan het gezegde nog dit toevoegen, dat ik zo schrijvend beslist niet het oog heb op bepaalde concrete herenigingspogingen! Het ging mij er in het bovenstaande alleen om zekere, mogelijke en gevaarlijke tendenzen die in de herenigingsarbeid kunnen optreden en in **aller** hart schuilen, zo concreet mogelijk te tekenen.

* * *

Het streven van Prof. Schilder naar kerkelijke eenheid droeg nu een totaal ander karakter dan het zo juist geschetste.

Hij ging daarbij principiëel **niet** uit van bepaalde, concrete, in de historie gevormde instituten.

Ook niet van dat waartoe hij zelf behoorde!

Neen, hij liet zich daarbij geheel en al beheersen door de gedachte — of neen, het is geen gedachte, het is een **werkelijkheid** — dat Jezus Christus door zijn Woord en Geest zijn gemeente vergadert. Ieder die door Gods Geest wordt vernieuwd en gaat geloven hoort tot het lichaam van Christus, tot zijn kerk. En nu is het de opzet, de wil van Christus, dat allen die door Hem gegrepen worden — **omdat ze in Hem één zijn** — reeds hier op aarde zo naar elkaar toe te dringen, dat ze ook „zichtbaar” een gemeenschap vormen. Eén gelovende, getuigende, strijdende en lijdende, gemeenschap. Eén volk, dat zich om de ene kansel en om de ene Avondmaalstafel vergadert. De oproep van Christus om zo één te worden klinkt ononderbroken tot alle concrete kerken die naar zijn Woord leven en tot alle mensen die Hem door een waar geloof zijn ingelijfd.

Omdat Christus op deze wijze tot kerkelijke eenheid dringt en roept, mag men daarbij niet een bepaald kerkelijk instituut als uitgangspunt en als doel nemen! Daarom mag kerkelijk eenheidsstreven zich ook nooit concretiseren in de roep: kom bij „onze” kerk. Neen, echt, Schriftuurlijk eenheidsstreven is het **zichzelf** en **elkaar** dringen tot een intens en gelovig luisteren naar Christus. Het is het zó vervuld worden met zijn Geest, een zó met Christus in levende gemeenschap staan, dat men niet meer gescheiden durft „optrekken”. Het gaat dan niet meer om het „eigen” instituut en de „eigen” verworvenheden en de „eigen” naam. Neen, het gaat dan als vrucht, als openbaring van Christus' steeds voortgaande kerkvergaderingsactiviteit om het met Christus meevergaderen, om het steeds voortgaande institueren en herinstitueren, opdat we allen in alles met Christus verbonden blijven, hem bijhouden in zijn grote arbeid voor de vergadering van zijn éne, katholieke kerk.

* * *

Schilder heeft deze geloofsvisie op het actuele vergaderingswerk van Christus en het medevergaderen met Hem door de gelovigen meermalen duidelijk vertolkt. Ik zal enkele uitspraken van hem noemen.

De kerk, zo schreef hij eens, wordt „elke dag vergaderd (bijeengebracht) door de levende Heer (Kurios) Christus Jezus. Dit vergaderen geschiedt dagelijks in de onvoltooide tijd”.

„Men mag daarom de „dagelijks in de onvoltooid-tegenwoordige tijd gescheidende **samenkomst** der gelovigen” geen moment losmaken, ab-straheren, van de eveneens dagelijks in onvoltooid-tegenwoordige tijd zich voortzettende **samen-trekking** der gelovigen door Jezus Christus”.

Dat wil zeggen: heel het kerkelijke leven, heel de kerkelijke activiteit in de eigen kerkelijke gemeenschap moet permanent gericht zijn op de kerkelijke éénwording van **allen** die de Here Christus de zijnen noemt. Deze

aktiviteit behoort tot het „wezen” der kerk.

Dit samen-trekkings-werk van de Christus is voorts „het dagelijks voorwerp van zijn gebed, en de dagelijkse verhooring van het gebed”.

Het is ook „de weg tot voltooiing der wereld”.

Alle gelovigen moeten het daarbij goed weten dat ze alleen dan „Christus' medearbeiders” en dus ook alleen dan waarlijk „sociaal” zijn, als ze „die konkrete kerkvergaderingsarbeid, zover het geloof zien kan, in gehoorzaamheid aan zijn gebod volbrengen”.

Daarbij vergeet men niet, dat alleen Christus' geopenbaarde woord ons de „lijnen” aan geeft, „waarlangs zijn gebed zich beweegt en de Vader bewegen wil, en beweegt, tot het bewegen-van-ons”. Namelijk om ons van harte dienstbaar te stellen aan dat samen-trekkingswerk van de Here Christus.

De konsekwentie van deze geloofswaarheid is, dat „elke fixatie van een kerk-formatie, waarbij tot principe van het samenkomen en samenhouden der gelovigen genomen wordt hetzij de uitverkiezing, of het geloof, of de aanwijsbare heiligmaking van de enkeling, alsof dat „gecultiveerd”, „verzorgd”, versterkt worden moest, zonder dat gevraagd wordt naar het aktuele medearbeiderschap met de kerk-vergaderende Christus” „ongehoorzaamheid” is. Iedere kerk en iedere gelovige moet derhalve rusteloos bezig zijn om allen die van Christus zijn bijeen te vergaderen opdat de eenheid die er in Christus is

tussen allen die door zijn Geest worden vernieuwd ook metterdaad openbaar worden, ook realiteit worden, in de zichtbare, éne kerkelijke gemeenschap. Daarin wordt beslist over het al of niet ware kerk zijn.

Wat Schilder precies bedoelt maakt hij duidelijk door te wijzen op wat God met de gezinsvorming onder de mensen beoogt. „Gelijk gezinsvorming — zo schreef hij — niet afhankelijk is van de vraag: hoe krijgt de aanwezige gezinsgemeenschap rust in haar naar binnen gekeerde zelfbehagen, doch geschieden moet met de begeerte, dat God de massa van zijn kinderen uit ons voortbrengt, zo móet elke kerkformatie, in steede van te vragen, hoe de ergens aanwezige gemeenschap van gelovigen rust vinde in haar gegeven samen-zijn, zich steeds meer laten bepalen door de vraag: hoe Christus de massa zijner uitverkorenen uit en door ons vergadert”.

Op grond van dit alles concludeert Schilder dan dat als „konstitutief „kenmerk” der kerk van de eerste rang” moet erkend worden „de wil, en de daad van het vergaderen der gelovigen tot één lichaam”. Of anders gezegd: „oecumenisch-willen is primair kenmerk der kerk”. Daarbij diene men evenwel te bedenken, dat de vraag: „hoe en wanneer de kerkformatie werkelijk oecumenisch is”, alleen beantwoord kan worden „door de bekend gemaakte geopenbaarde, uitgedrukte wil van God”.

Ook hierin spreekt Gods Woord het eerste en het laatste woord. C. V.

Amerika¹⁾

I

Niemand zal weerspreken dat de Verenigde Staten van Amerika een van de belangrijkste gebieden van de wereld vormen. Sinds de laatste wereldoorlog zijn ze geworden „het arsenaal van de democratie” (Toynbee), democratie bedoeld in de zin van de politieke uitingen van de westerse manier van leven, in onderscheiding van die manier van leven in de voluit communistische landen en van de landen en volken, die in de richting van een communistisch systeem zich bewegen. Deze Staten zijn gewikkeld in een strijd om de handhaving van de democratie, in de zoeven aangeduide zin, tegenover de politiek van de dictatuur, hetzij de dictatuur van de partij, hetzij de dictatuur van een dictator. Zo gezien is de afstand tussen de Ver. Staten en de west-europese landen niet groot. Men kan zeggen, zoals Toynbee in 1958 in een bijdrage in de Nieuwe Rott. Courant, heeft gezegd, dat de Ver. Staten thans de kampioen zijn van de politieke en ethische idealen, die de volken van West-Europa met die Staten gemeen hebben. Eén van de voornaamste doeleinden van de politiek en de strategie van de Ver. Staten tijdens de tweede wereldoorlog en tijdens de zogenaamde „koude oorlog” die nog steeds aan de gang is, betrof aldus Toynbee, „het herstellen en handhaven van het Westeuropees bruggehoofd van een beschaving, die ook Amerika's eigendom is, doch niet van Amerika alleen”.

Deze Engelse historicus is van mening, dat als wij de Ver. Staten vergelijken met West-Europa, wij zien dat zij zich langs hetzelfde pad in dezelfde richting bewegen. Al moge het waar zijn, dat zij zich niet precies op hetzelfde punt van de weg bevinden, die alle Westerse volken gaan. „Zeer in het algemeen gesproken kan men zeggen dat de Verenigde Staten in technisch opzicht West-Europa vóór zijn, maar achter liggen waar het de sociale ontwikkeling betreft. Zij liggen achter, hoewel niet ver. De Verenigde Staten bewegen zich duidelijk in de richting van de half-socialistische welvaartsstaat die in Engeland, Frankrijk en de Scandinavische landen reeds bestaat”. Wij voegen er bij: en in Nederland. In Amerika mogen vele Amerikanen nog zeggen dat zij pal staan voor de handhaving van het onbeperkte particulier initiatief en de persoonlijke vrijheid, en zij menen dat oprecht, toch voert het tij, dat gericht is op reglementering van het leven, ook het Amerikaanse volk met zich mee. Langzaam. Nog een heel eind achter de west-europese landen aan. Maar mee! Zoals de overvloed van Amerika in technisch opzicht, langzaam West-Europa overstroomt.

Het boek waarover, en naar aanleiding waarvan wij deze artikelen schrijven, van Herbert von Borch, is boeiend, fascinerend geschreven. En dat niet alleen. Het is zeer belangwekkend. Geschreven als het is uit een overvloed van gedetailleerde kennis met een visie voor grote lijnen in de geschiedenis van land, volk en cultuur. De uitgever deelt op de binnenkant van de omslag mee, dat twee Nederlandse kenners van de Ver. Staten dit boek belangrijk achten. Die twee Nederlandse kenners van de Staten zijn prof. dr B. H. W. Vlekke en prof. dr H. Kraemer. De laatste heeft geschreven, volgens de uitgever, dat naast het werk van D. W. Brogan, „dit het beste boek is over Amerika” wat hem onder de ogen is gekomen.

Schrijver van dit artikel heeft geen kennis genomen van het boek van Brogan, maar aarzelt niet te schrijven dat dit het beste boek over Amerika is dat hij heeft gelezen.

De schrijver, dr Von Borch werd in 1909 in China geboren. Hij studeerde in Heidelberg bij de bekende socioloog Alfred Weber; was in de tweede wereldoorlog journalist in Rome; zette na 1954 zijn journalistieke loopbaan voort als redacteur van verschillende bladen. Sedert 1956 werkt hij in New York. Zijn boek is vrucht van zijn studies van de sociologie van cultuur- en beschavingsgeschiedenis. Wat het boek belangwekkend maakt is niet alleen het zeer boeiende onderwerp: land, volk en cultuur van Amerika, maar vooral de wijze waarop de schrijver over deze „maatschappij van de overvloed” weet te schrijven. Of hij nu schrijft over de merkwaardige aristocratie van het Zuiden, over de égaliserende invloeden van het Noorden of over de grote Amerikaanse woestijn, of over het Noordwesten, de staten Oregon en Washington, of over de 49e staat Alaska, het is allemaal even pakkend en meeslepend geschreven, niet alleen op grond van diepgaande studie, maar ook, naar men de indruk krijgt, op grond van waarneming met eigen ogen. Of hij zijn indrukken weergeeft bij het betreden van New York of San Francisco of schrijft over de Amerikaanse regeringsvorm, het is met overweldigende kennis van zaken en nauwkeurige, gevoelige pen neergeschreven.

De lust bekruipt om te citeren. Om veel te citeren. We laten iets volgen uit het hoofdstuk New York. Hier is het:

„Met de spanning, waarin men een elektrische schok zou verwachten, verbeidt men het ogenblik dat men voor het eerst de wolkenkrabbers zal zien. Zo blasé kan niemand zijn of hij moet deze spanning voelen. Rijdt men van het internationale vliegveld Idlewild de stad tegemoet, dan ziet men vooreerst nog niet anders dan de enigszins gerafelde zomen

van de metropool, vervallen, verwaarloosd, rommelig als een goudgraversstad, veel auto-kerkhoven, maar nog veel meer verzamelingen te koop aangeboden tweede-handswagens in alle kleuren; nog zijn de huizen laag, verveloos, zonder karakter — tot plotseling op de brug van de Queens naar Manhattan de gigantische lijnen van de wolkenkrabbergroep in de Fifth Avenue, een der beide hooggebergten van deze architectuur (het andere wordt gevormd door de naar zee toegekeerde Wallstreetgroep aan de zuidelijke periferie), in het blikveld komen. Het geeft werkelijk een schok. De vergelijking met een gebergte is niet alleen maar beeldspraak, want de suggestie van bergtoppen is zo sterk, dat men er onwillekeurig aan twijfelt of mensenhanden deze in het verticale vluchtende kolossen kunnen hebben gemaakt.

Enkele minuten later is men in Manhattan, waar het in de meest letterlijke zin van het woord duizelingwekkend is het hoofd in de nek te werpen om de wolken aan de „skyline” van deze woongevaarten te zien langs drijven. Men kan zich aanvankelijk niet onttrekken aan een gevoel van verdwaald zijn in het niet-meer-menselijke bij de aanblik van deze rechthoekige prisma's en kubussen uit glinsterend staal of aluminium of goudglanzend brons, welker gladde geometrische vlakken slechts worden gebroken door duizenden de hemel weerkaatsende „vensters”.

Dan gebeurt er iets wonderlijks met de nieuwkomer: hij begint, verrassend snel, zich in deze dimensies thuis te voelen, met hen vertrouwd te raken, ze als iets vanzelfsprekends te aanvaarden”.

„Het snel vertrouwd raken in deze atmosfeer moet ook samenhangen met het innerlijke wezen van deze onvergelykelijke stad, die bij alle soevereine onverschilligheid jegens de enkeling, niets afwerends heeft voor de vreemdeling, omdat immers allen hier vreemd of allen hier thuis zijn. Zoveel rassen, zoveel volken, godsdiensten en menstypen worden in deze grootste metropool ter wereld met elkaar geconfronteerd, dat onverdraagzaamheid met zelfvernietiging gelijk zou staan — ofschoon in rassenkwetsies die intolerantie telkens wel weer even opvlamt”.

Ook dit citeren we: „Iedereen weet: „New York is niet Amerika”. Weliswaar is New York ook buitengewoon Amerikaans, en zijn gotiek van het industriële tijdperk moest als een symbool in de gedaante van althans enkele wolkenkrabbers in iedere grote stad van de Verenigde Staten worden overgeplant; met name hierin openbaart zich het door de cultuurkritiek nog nauwelijks aangevochten geloof aan de volmaakte vooruitgang, aan het samengaan van „visie en daad”, dat de wand-schilderingen in het Rockefeller Center verheerlijken, aan de oorspronkelijke sociaal-religieuze zending van het kapitalisme. Maar vanzelfsprekend is New York niet Amerika, reeds daarom niet, omdat het als idee van een stad iets tegelijk eenmaligs en absurds heeft geschapen, tot mislukking gedoemd, waarin juist zijn menselijkheid ligt”.

„Een opeenhoping van verticale steenblokken werpt bijna onmogelijke bestuursproblemen op, met name voor wat betreft de openbare dienstverlening; zij is in hoge mate kwetsbaar. Men denke slechts aan het ongelofelijk labyrint van het zich als een zenuwstelsel vertakkende net van telefoonkabels, gas- en waterleidingsbuizen, lichtleidingen, rioleringskanalen, pneumatische postverbindingen, heel dat ingewikkelde in elkaar gedraaide ondergrondse aan- en afvoersysteem, dat dan nog weer door het enige verdiepingen tellende tunnelnet van de metro wordt doorkruist”.

„Iemand heeft eens uitgerekend hoeveel millioenen liter water de Westchester Hills wel moet komen afzetten wanneer New York zijn tanden poetst”. We kunnen er aan toe voegen: onder de douche staat, 's morgens. Dat doet iedere New Yorker! Acht miljoen! ²⁾

„Onvermijdelijk dringt zich de gedachte op aan een nog geheel andere bedreiging, waarover de New Yorker echter niet graag spreekt: hoe hulpeloos deze opeenhoping van torenhuizen zou zijn uitgeleverd aan het verwoestende geweld van slechts enkele van die bommen, die aan dezelfde technische geest zijn ontsproten als deze stad”. J. Meester.

1) Over en naar aanleiding van: Herbert von Borch: Amerika, (land, volk, cultuur). Uitg. Het Wereldvenster, Baarn, 1961. Naar de Duitse uitg., die onder de titel „Die unfertige Gesellschaft” bij

Piper Verlag verscheen. In het Nederlands vert. door C. Houwaard.

³⁾ De eigenlijke city met z'n vijf „boroughs”, heeft 8 miljoen inwoners. Het hele complex van „groot New York” (New York-area) telt een 20 miljoen inwoners; dat is ettelijke miljoenen meer dan het uitgestrekte Canada in z'n geheel. Canada heeft ongeveer 17 miljoen inwoners.

De nerveuze spanningen, waaruit de z.g. mana-

gersziekten voortkomen, het nooit-tijd-hebben, de slijtage van de mens door te weinig vrije tijd. Moge amerikaans van oorsprong zijn (zoals men zegt), in New York leggen de mensen een opmerkelijke mate van beleefde kalmte aan de dag, die men bijv. in Amsterdam niet vindt. In de Westduitse Bondsrepubliek zegt men, dat de nerveuze onrust het ergst is. Deze managerziekte is meer west europees zou men zeggen dan amerikaans.

Mater et magistra*)

1. Aansluiting bij „Rerum Novarum” en „Quadragesimo Anno”.

Op 14 juli 1961 vaardigde Paus Johannes XXIII zijn encycliek Mater et Magistra uit, welke wij in deze lezing nader willen bespreken. Een dag later, op 15 juli, verscheen de officiële tekst in het pauselijk orgaan L'Osservatore Romano zowel in het latijn als in het italiaans. Een nederlandse vertaling kwam uit in de reeks Ecclesia Docens in ditzelfde jaar bij Gooi en Sticht te Hilversum. De vertaling is verzorgd door de heren dr M. H. Mulders en J. Kahmann. Het prettige van deze uitgave is, dat de officiële latijnse tekst tegelijk met de vertaling wordt afgedrukt. Men staat daarbij te kijken van de buigzaamheid van het vaticaanse latijn, dat in staat blijkt zeer moderne economische en sociale begrippen tot uitdrukking te brengen.

Hoewel de encycliek op 14 juli gepubliceerd werd, is ze gedateerd op 15 mei 1961. Dat was voor Rome een historische datum op het gebied van de sociale beweging. Immers, zeventig jaar geleden verscheen op diezelfde datum de beroemde encycliek Rerum Novarum van Paus Leo XIII, die de stoot gaf voor de christelijk-sociale beweging in de roomse sector. En veertig jaar later vaardigde Paus Pius XI op diezelfde datum een tweede grote sociale encycliek uit nl. Quadragesimo Anno, die evenals Rerum Novarum tot de meest beroemde documenten op sociaal terrein van roomse zijde behoort. En thans, weer dertig jaar na Quadragesimo Anno deed Johannes XXIII deze encycliek verschijnen, die bij de beide vorige aanknoopt, deze bevestigt, maar ook weer nieuwe gezichtspunten opent. We hebben in deze drie pauselijke stukken dus als het ware een trits, die heel de ontwikkeling van het rooms-sociale denken in de laatste eeuw omspant.

Nauwelijks was deze nieuwe encycliek verschenen of er kwamen in de wereldpers allerlei commentaren los. Geen wonder! Wanneer het hoofd van één der grootste christelijke gemeenschappen ter wereld zijn visie op brandende wereldproblemen geeft, is het voor christen en niet-christen zeker de moeite waard daarnaar te luisteren. In het algemeen waren deze commentaren gunstig. Men erkende, dat hier iemand met gezag over mondiale problemen sprak en niet het minst werd aan de encycliek deze verdienste toegekend, dat ze de sociale problemen op wereld-niveau stelde. Daarin staat ze midden in deze tijd.

Vóór we nu nader op dit geschrift ingaan, moeten we ons eerst realiseren, wat onder een encycliek is te verstaan. Het woord betekent eigenlijk: iets dat rondgaat. Vandaar, dat het de betekenis kreeg van zendbrief. Het wordt in de roomse kerk tegenwoordig uitsluitend gebruikt voor de zendbrieven van de paus aan de aartsbisschoppen, bisschoppen en allerlei andere functionarissen in de kerk. Het gezag van deze zendbrieven is verschillend. Zelden bevatten ze onfeilbare dogmatische uitspraken. Wel hebben ze in roomse kring een sterk gezag. F. Schweiggmann verwijst naar de uitspraak in de encycliek Humani Generis, waarin de paus verklaart: „wat daarin gezegd wordt, wordt geleerd krachtens het gewone leergezag, en ook daarvan geldt het woord: Wie u hoort, hoort Mij (Luc. 10 : 16)”.¹⁾

Het is de gewoonte deze encyclieken te citeren en aan te duiden naar de eerste woorden van de latijnse tekst. Meestal worden deze zo gekozen, dat ze reeds aanstonds het karakter van het stuk typeren. Men denke slechts aan de beide voorgaande grote encyclieken. De eerste heette Rerum Novarum wat letterlijk betekent: van nieuwe dingen. De paus ging zich daarin immers bezighouden met een nieuw probleem: het sociale. De tweede ontving als titel: Quadragesimo Anno, wat wil zeggen: in het veertigste jaar nl. in

1931, veertig jaar na Rerum Novarum. En deze derde draagt als naam: Mater et Magistra d.w.z. moeder en leermeesteres, als zodanig treedt thans nl. de roomse kerk op ten aanzien van de volkeren dezer wereld.²⁾ De encycliek, waarover we het nu hebben, is de grootste van de drie. Ze omvat niet minder dan 25.000 woorden. Het is een uitvoerig geschrift, waarin de paus diep ingaat op allerlei moderne problemen en wegen aanwijst, waarlangs deze volgens hem zijn op te lossen.

Het lijkt ons het meest praktisch eerst een vrij uitvoerig overzicht van de inhoud van deze encycliek te geven. Daardoor komen we alsvanzelf wat meer in de hier besproken problematiek in. Daarna willen we trachten een bespreking te geven vanuit reformatorisch standpunt. Daarbij komen enkele eerste persreacties ter sprake.

* * *

In de nederlandse uitgave van de encycliek laten de vertalers aan het stuk zelf de tekst voorafgaan van een rede, welke de paus op 14 mei, de dag vóór de officiële datum van de encycliek tot de katholieke arbeiders te Rome hield ter herdenking van de zeventigste verjaardag van Rerum Novarum. In deze rede, getiteld La Vostra Presenze, geeft de paus zelf enkele uitspraken over het ontstaan en de bedoeling van zijn nieuwe encycliek. Omdat deze een sterk persoonlijk karakter dragen is het wel aardig, daar iets van door te geven. Ze stellen de inhoud nl. in een helder licht. De paus begon dan met te zeggen, dat hijzelf, in 1891, toen Rerum Novarum verscheen, nog maar een jongen van tien jaar was. „Maar hij kon zich heel goed herinneren, hoe in zijn parochie en in alle buurtparochies de beginwoorden van dat document Rerum Novarum (wij begonnen toen juist Latijn te leren) in kerken en vergaderingen werden herhaald”. Jets van de humor, die deze paus schijnt te typeren klinkt in deze woorden door. Hij betoogt dan verder, dat Pius XI in Quadragesimo Anno een verbreding en verheldering gaf van Rerum Novarum: „door het preciseren en scherper belichten van de arbeid, de eigendom, het loon overeenkomstig de eisen van het gemeenschappelijk welzijn en dus vanuit sociaal oogpunt”.

Nu zal dan een derde document verschijnen. De paus beoogt hiermede, aldus Johannes XXIII, een synthese te geven van de gedachten van zijn illustere voorgangers Leo XIII, Pius XI en Pius XII, voorts een overzicht van de sociale problemen uit de laatste 70 jaar en een formulering van de nieuwe problemen. Tenslotte wil hij wijzen op de weg, waarlangs de sociale verhoudingen in de wereld hersteld kunnen worden door de leer van de R.K. kerk over de moderne samenleving.

De eigenlijke encycliek bestaat dan ook uit drie delen: a. een samenvatting van de leer van de vroegere pausen; b. een uitwerking van Rerum Novarum en c. een bespreking van de kernproblemen van deze tijd: de landbouw, de onderontwikkelde landen, de bevolkingsaanwas, de economische ontwikkeling en de internationale samenwerking.

* * *

De encycliek begint met uiteen te zetten, hoe de toestand op sociaal gebied nu zeventig jaar geleden was. Er was toen geen verband tussen de sociale en economische wetten enerzijds en de morele anderzijds. In de economie heerste het spel van de vrije krachten. De wet van de vrije en onbeperkte concurrentie domineerde het leven. De verhouding van winst en loon werd „mechanisch” geregeld door de wet van de vraag en het aanbod. De „trotse heerschappij van de sterkeren werd als wettig erkend”. De sociale toestanden waren gruwelijk. De geest der revolutie drong steeds verder door.

Tegenover die situatie in het sociale en

economische leven trad Leo XIII met Rerum Novarum op. Hij kondigde daarin de volgende beginselen af: a. het menselijk karakter van de arbeid. Arbeid is geen koopwaar, maar uiting van de persoon. b. De privaateigendom moet worden gehandhaafd. Iedereen heeft „het natuurlijk recht op privaateigendom, met inbegrip van de productiemiddelen; en dit recht mag door de staat niet worden opgeheven (19)”.³⁾ c. De staat heeft in het sociale leven een taak. Zij moet „op de eerste plaats de productie verzekeren van een voldoende hoeveelheid goederen, waarvan het gebruik noodzakelijk is voor de beoefening van de deugd (20)”. De arbeidscontracten moeten worden gesloten „naar recht en billijkheid”. d. Het natuurlijk recht om arbeidersorganisaties of organisaties van arbeiders en patroons te stichten dient te worden erkend. e. In het sociaal-economische leven dienen de menselijkheid en de christelijke solidariteit te gelden. Daarom zijn „zowel de ongebreidelde concurrentie van het liberalisme als de klassenstrijd van het marxisme lijnrecht in strijd met de christelijke leer en met de menselijke waardigheid (23)”.

Quadragesimo Anno gaf op deze eerste positiekeuze in Rerum Novarum een brede aanvulling en verdieping. Bij „sommigen” was twijfel gerezen aangaande het standpunt van de roomse kerk betreffende de eigendom. Daarom werd nogmaals uiteengezet, hoe de privaateigendom „voortvloeit uit de natuur zelf (30)” en tegelijk een sociaal karakter draagt. Tevens werd afgewezen de mening van hen, „die het loonstelsel als in zich onrechtvaardig beschouwen”, hoewel het vaak onmenselijk en onrechtvaardig wordt gehanteerd. Daarom moet het arbeidscontract worden verzacht, zodat „de arbeiders en het overige personeel aandeel krijgen in de eigendom of het beheer, of enigermate delen in de behaalde winst (32)”. Pius XI sloot zich ook aan bij de uitspraken van zijn voorganger, dat „de leer van het communisme en die van het christendom lijnrecht met elkaar in strijd zijn. Onaanvaardbaar zijn voor katholieken ook de beginselen van het socialisme, dat een gematigde opvatting schijnt te huldigen (34)”. Ze zijn immers geheel gericht op dit aardse bestaan, „omdat ze helemaal opgaan in dit sterfelijk leven”.

Sinds Rerum Novarum had zich in het economische leven de dictatuur van het kapitalisme ontwikkeld. Het staatsgezag was in handen van enkele kapitalisten gekomen. De vrije concurrentie van de vorige eeuw was dienvolge vernietigd. Daarom trad Pius XI in Q.A. daar krachtig tegen op. Hij poneerde, dat iedere economische activiteit zich moet laten leiden door „rechtvaardigheid en liefde als hoogste sociale wetten”. En zeer belangrijk was, dat hij een nieuwe rechtsorde bepleitte, die nationaal en internationaal geschapen moest worden door openbare of vrije instellingen, „waarin allen, die betrokken zijn bij het economische leven, hun eigen belang gemakkelijker in overeenstemming kunnen brengen met het algemeen belang (40)”. Het is duidelijk, dat de paus hier doelt op de voor het eerst in Q.A. gepropageerde z.g. bedrijfsorganisatie. Tot zover het door Johannes XXIII gegeven overzicht van de leer zijner voorgangers op sociaal gebied.

* * *

Nadat de paus zo de grote beginselen van zijn voorgangers heeft gememoreerd, zegt hij, dat er sindsdien weer een geheel nieuwe ontwikkeling is ingetreden. Hij wijst op de volgende punten: de atoomenergie; de nieuwere ontwikkeling van de chemische wetenschap; de automatisering van de arbeid; de modernisering van de landbouw; de ruimtevaart; de radio en de televisie.

Ook in het sociale leven heeft zich een snelle ontwikkeling voorgedaan. Alom zijn sociale voorzieningen en verzekeringen gekomen. Het klasseverschil is steeds meer weggefallen. Er is een toenemende interesse bij de wereldbevolking voor het wereldgebeuren. Nieuwe tegenstellingen hebben zich eveneens ontwikkeld. Als zodanig noemt de paus: die tussen de moderne industrie en de landbouw, tussen de meer en minder ontwikkelde zones in allerlei landen en staten en die tussen de economisch sterkere en zwakkere staten onderling. In het politieke leven gevoelt de gewone man zich steeds meer bij heel het wereldgebeuren betrokken. Daarnaast zette de dekolonisatie zich in steeds sneller tempo voort. Er ontstonden nieuwe supernationalen organen.

Daarom is thans de tijd gekomen R.N. verder uit te werken. De taak van de overheid in de moderne wereld is veel breder geworden. Ze streeft thans naar algemene werkgelegenheid en naar opheffing van economische storingen. Echter: „hoe breed en diepgaand ze ook zij, de vrijheid van het persoonlijk initiatief mag ze niet inperken”. De pauselijke stoel blijft het socialisme verwerpen. Ze handhaaft, dat „ieder individu normaal het recht en de plicht heeft, te zorgen voor het levensonderhoud van zichzelf en zijn gezin (55)”. Er dient daarom een nauwe samenwerking te zijn tussen overheid en individu.

De paus wijst er vervolgens op, dat deze moderne tijd zich kenmerkt door een voortgaande socialisering van het leven. De oorsprong daarvan zoekt hij in de ontwikkeling van wetenschap en techniek, in de sterkere industriële productie en in de hogere levensstandaard. Zodoende kwam er een steeds verdergaande overheidsbemoeiing met „zeer belangrijke en delicate kwesties” als de gezondheidszorg, het onderwijs en de opvoeding, de beroepskeuze, de medische verzorging van geestelijk en lichamelijk gehandicapten.

Deze nieuwere gang van zaken wijst de paus niet zonder meer af. Ze heeft onmiskenbaar zekere voordelen. Als zodanig noemt hij: de verwezenlijking van de sociaal-economische rechten van de mens met betrekking tot zijn levensonderhoud, de gezondheidszorg, vakopleiding, huisvesting, vrije tijd en passende ontspanning. Bovendien zijn thans de mensen door de moderne communicatiemiddelen als radio, televisie, film enz. veel beter dan vroeger in staat het wereldgebeuren te volgen.

Er zijn echter ook schaduwzijden. Deze ontwikkeling maakt het n.l. moeilijker zelfstandig te denken en te handelen. Daarom stelt de paus vervolgens enkele voorwaarden voor een gezonde socialisering van het leven. Als zodanig noemt hij: het handhaven van de autonomie van de individuen en maatschappelijke groepen en het beperken van het overheids-handelen tot een coördinerende en stimulerende activiteit met betrekking tot het particulier initiatief.

Wat betreft de ontwikkeling van de loonvorm sluit de paus zich nadrukkelijk aan bij Q.A., dat het beginsel van de loonvorming aldus formuleerde: „daarom is het volstrekt onjuist, aan het kapitaal alleen of aan de arbeid alleen toe te schrijven, wat het resultaat is van beider samenwerking; en absoluut onrechtvaardig is het, wanneer een van beide de gehele opbrengst voor zich opeist, alsof de andere daartoe niet heeft bijgedragen (76)”. De paus concretiseert niet in finesses hoe dit gerealiseerd moet worden. Hij zegt wel dat het gewenst is, dat de „arbeiders in de een of andere geschikte vorm geleidelijk aandeel krijgen in de eigendom van hun onderneming”. De resultaten van de arbeid mogen niet alleen toestromen tot hen, die kapitaal bezitten, maar horen ook toe te komen aan hen, „die arbeid presteren”.

Voor de positie van de arbeiders in de middelgrote en de grote ondernemingen heeft de aandacht van de paus in deze encyclicle. Hij wil, dat aan de onderneming „het karakter wordt gegeven van een echt menselijke gemeenschap”. Er moet zeker in de onderneming een krachtige centrale leiding zijn. Maar ook de arbeiders moeten grotere verantwoordelijkheid gaan dragen „binnen hun onderneming (96)”.

Evenals in de beide grote voorgaande encyclieken bespreekt het pauselijk leergezag de kwestie van de privaateigendom, ook van de productiemiddelen. De paus constateert, dat deze kwestie enigszins zijn actualiteit heeft verloren. De mens is er vandaag meer op uit vakbekwaamheid te bezitten en zich daardoor een goed inkomen te verzekeren dan in het bezit van kapitaal te komen om daardoor inkomen te hebben. Daardoor is twijfel gerezen of aan het beginsel van de privaateigendom, ook van de productiemiddelen wel moet worden vastgehouden. Deze twijfel is echter ongegrond. „Het recht op privaateigendom, ook van de productiemiddelen geldt voor alle tijden, want het wortelt in de natuur zelf, die ons leert dat het individu de prioriteit heeft boven de maatschappij en dat dus de maatschappij gericht moet zijn op de mens als haar doel (109)”. Maar het gaat in het handhaven van de privaateigendom niet om een egoïstische zaak, de kerk beoogt daarin een „verheven ethisch-sociaal doel”. Daarom is het het streven van de kerk te zorgen, „dat

het instituut van de privaateigendom ten volle beantwoordt aan het plan van Gods wijsheid en aan de eisen van de natuurwet (111)”.

Daarom moet ook de bezitsspreiding worden bevorderd. Nu de productie door de moderne industriële vooruitgang stijgt, kunnen de lonen worden verhoogd en sparen en vermogensvorming worden bevorderd. Als aantrekkelijke objecten voor bezitsvorming noemt de paus: de woning, landbezit, de voor het ambacht en het agrarisch huisgezin nodige uitrusting, aandelen in middelgrote en grote ondernemingen.

Hoewel de paus dus de privaateigendom krachtig handhaaft en spreiding ervan propageert, ontzegt hij de overheid het recht niet bepaalde productiemiddelen zelf in bezit te hebben. Dat is vooral het geval, wanneer „het overwicht, dat ze meebrengen, zó groot is, dat het, zonder gevaar voor de staat, aan particulieren niet kan worden toegestaan (116)”. Er is in onze tijd zelfs de neiging de eigendom van de overheid steeds verder te vergroten. Hierop dient een rem te worden aangebracht en wel door de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. Krachtens dit beginsel mag de overheid zijn eigendom alleen vergroten als echte en duidelijke eisen van het algemeen welzijn dit vorderen (117)”.

Hoewel de paus dus het pleit voert voor overheidsbemoeiing met het sociale leven in de vorm van allerlei sociale voorzieningen en verzekeringen, is hij van mening, dat hierdoor niet alle nood in het sociale leven is op te heffen. „Daarom blijft er altijd een uitgestrekt terrein over voor de liefdadigheid en de christelijke caritas van de particulieren (120)”.

Aan het slot gekomen van dit gedeelte, waarin de grote beginselen van R.N. en Q.A. met het oog op deze moderne tijd werden herhaald en opnieuw geconcretiseerd, noemt de paus enkele bijbelteksten, die expliciet in de encyclicle zijn opgenomen n.l. Matth. 6 : 19, 20: Verzamelt u geen schatten op de aarde, waar ze door mot en worm vergaan en waar dieven inbreken om te stelen; maar verzamelt u schatten in de hemel, waar ze niet door mot of worm vergaan en waar dieven niet inbreken om te stelen en Matth. 25 : 40: Voorwaar, Ik zeg u: Al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan. ⁴⁾

(Wordt vervolgd)

R. H. Bremmer.

^{*}) Onlangs hield ik een lezing over dit onderwerp. In de mening, dat ook de „Opbouw”-lezers zich voor deze materie interesseren, laat ik hier deze lezing volgen.

1) **Theologisch Woordenboek**, I, Roermond, 1952, sv.

2) De eerste zin van de encyclicle luidt: Mater et Magistra gentium a Christo Jesu ob eam causam catholica Ecclesia constituta est, d.w.z.: Als Moeder en Lerare van de volken, is de Katholieke Kerk door Jezus Christus gesticht...

3) De encyclicle is ingedeeld in een aantal genummerde paragrafen. Bij grotere letterlijke citaten verwijzen we door cijfers in de tekst naar deze paragrafen.

4) Wij citeren de bijbelplaatsen in de tekst, waarin ze in de encyclicle zijn opgenomen.

PERSSCHOUW

De redactie van het Calvinistisch Jongelingsblad was zo vriendelijk mij een afdruk toe te zenden van het laatst geplaatste „JEUGD AAN HET WOORD”. Aanvankelijk was ik van zins in dit blad zelf mijn mening daarover te geven, maar dat kan misschien nog wel als eerst de jongelui hun mening ten beste hebben gegeven; het is immers de bedoeling dat zij zelf aan het woord komen. Wat in dit artikeltje aan bod komt is trouwens van veel bredere strekking dan zich eerst laat aanzien en ook wij, volwassenen, zullen er goed aan doen om ons er in te verdiepen. Wanneer men zich, zoals bij mij het geval is, sinds de Vrijmaking inspannt voor de culturele voorlichting in eigen kring, dan leest men het met gemengde gevoelens. Enerzijds is er de blijdschap dat er onder de jongeren iets aan het ontwaken is, anderzijds betreurt men het dat ons volk blijkbaar nog altijd weinig blijken geeft van uiterlijke en innerlijke beschaving.

Toen ik de eerste helft van het hieronder volgende las moest ik tenminste meteen denken aan de verzuchting van mijn alter ego (Andries Dongera) in de roman „Ten Dele”, blz. 118—119: „Het calvinistisch volks-

deel heeft nooit uitgemunt door verfijnde manieren of een subtiel zieleleven. Uiterlijke en innerlijke beschaving zijn helaas onder de kinderen Gods, althans in deze lage landen bij de zee, zeer schaarse artikelen”. Enfin, leest U nu de hartekreet van enige onzer jongeren:

Jeugd aan het woord

Op 25 november j.l. werd in de Noorderkerk te Groningen een kerkconcert gegeven. Am. B. Renkema, die hier al eens eerder werd geciteerd, woonde dit concert bij. De toen opgedane ervaringen deden hem naar de pen grijpen.

Over de organisatie van het concert wil hij 't niet hebben, al merkt hij in het voorbijgaan op, dat meer kaarten werden verkocht dan er plaatsen waren, hetgeen misschien van invloed is geweest op de rust. Maar hij vervolgt:

Neem eens een kijkje wanneer binnen onze kringen een vorm van kunst openbaar wordt. Men staat versteld, zowel van het menselijk als van het publieke kunnen.

Hier kwam men van heinde en ver, als vliegen aangevlogen op het „licht”. Muziek liefhebber of niet, interesse of niet, men ging. Erg? Niet in het minst. Maar laat men de beleefdheid opbrengen niet te gaan roken, nog minder er toe overgaan een gratis toneel-vertoning van achter de ballustrade weg te geven.

Zoals wel vaker het geval is, bleken er ook nu weer grappassen en -jurken in de veronderstelling te leven, dat zij in een arena beland waren in plaats van een concertkerkgebouw. Gelukkig werden zij door de dienstdoende geestelijke er op geattendeerd, dat er niet moest worden geapplaudiseerd. Dat doet zo prettig aan voor event. buitenkerkelijken, vindt u ook niet?

Dat was iets over de sfeer! Maar nu de zaak, waar het om gaat:

Hoe komt dat alles toch? Zijn er misschien achtergronden?

Wordt er wel genoeg gedaan voor de jeugd? Zijn de jongeren zo blij, als er iets te doen is, dat al het geoorloofde wordt aangegrepen om de hedendaagse spanningen en sleur maar te breken?

Was dit concert te Groningen er misschien een symptoom van? Weet men niet, waar men anders heen moet?

Het is zo gemakkelijk te zeggen: dat en dat mag niet.

Wordt hun iets anders geboden? Neen, niets. Is het dan te verwonderen, dat ook in onze kring het bezoek aan bioscoop en schouwburg toeneemt? Een opinie-onderzoek zou wel eens tot verrassende resultaten kunnen leiden

We hebben even gearzeld met de opname van dit stuk. Het spreekt n.l. een oordeel uit over een bepaald concert, waarvan we zelf niets weten. Als er iets haperde aan de organisatie, zal am. Renkema natuurlijk niet bij de redactie van het C.J.B. moeten zijn.

Wat de briefschrijver verder signaleert, beperkt zich — voorzover wij kunnen nagaan — echter niet tot „de metropool van het Noorden”. Daarom geven we er hier een plaats aan. Wie haakt in op de vragen van vriend Renkema? Onzerzijds een enkele kanttekening:

1. Blijdschap, vrolijkheid is iets anders dan lol. Of weten we het verschil niet meer? En hoe komt dat dan?
2. Een „dienstdoende geestelijke” bij een concert is een merkwaardige figuur. Kent men die nog in Groningen?
3. „Wordt er wel genoeg gedaan voor de jeugd?” Of anders gezegd: „ze” doen niet genoeg voor de jeugd. Maar zijn we daar als jeugd niet zelf bij? Als „ze” niets doen, doen „we” 't dan ook niet?

Over zelf doen gesproken, am. L. A. F. Godschalk Jr. uit Bussum vindt, dat het maar eens uit moet zijn met de opname in het C.J.B. van gedichten, althans van gedichten van „de ouden”. Laten de jongens met poëtische aanleg zelf eens een gedicht schrijven. Waarom? Hij motiveert:

1. Het staat zo „overschrijverig”, steeds al die gedichten in het C.J.B. Over vermelding van bronnen klaag ik niet.
2. De werken van „de ouden” kunnen een gevoel geven, dat het C.J.B. niet met de tijd mee kan gaan.

De gedichten van Willem de Mérode en Johan Hidding zouden 50, 100 jaar geleden „up to date” zijn en goed gewaardeerd worden. Nu worden ze gewaardeerd uit traditioneel oogpunt. Een dichter moet met de tijd meegaan en tegelijk tijdloos zijn om waardige lezers te vinden. Het is niet nodig een Homerus, Cats of Harry Mulisch te zijn, neen, maar de vallende vruchten van Joh. Hidding zijn te laat van de poëtische boom gevallen.

Hij heeft de daad bij het woord gevoegd en zond ons de volgende proeve met de aantekening: het is geschreven op de bewuste datum in het scheidelokaal, 2e verdieping van het Chr. Lyceum in Hilversum.

7 december 's middags

De zon schuilt grauw
 achter hemeldauw,
 aan de horizon
 is de lucht blond;
 mager steken
 takken omhoog
 als uitgemergelde leken.
 En langs de hemelboog
 varen vogelén
 eenzaam naar het zuiden,
 zij zijn de kosters
 die de winter inluiden
 elk jaar slaafs trouw.
 En het licht gaat achter 't grauw
 van wolken,
 die samen mét de vogels
 de atmosfeer bevolken.

Een vraag: denken er meer als onze Bussumse vriend?

Kennelijk haakt amice Godschalk Jr. aan bij mijn recensie van Hidding's laatste dichtbundel, waarin ik hem te „huisbakken” en „kerkbakken” noemde en een slachtoffer van het feit dat kleine talenten hun werk veel te gemakkelijk geplaatst zien in onze gezins- en kerkbladen. Scherpslijpers op politiek, maatschappelijk en theologisch terrein zijn vaak bijzonder naïef en oncritisch op letterkundig gebied, ook al hebben zij kinderboeken en misschien wel een schooldagboek op hun naam staan.

En het is funest een dichter als Hidding, die zeker wel talent heeft, te prijzen als R. v. R. in „De Reformatie” deed: „Wat ons bovenal dankbaar stemt: Hidding is een christendichter. Hij stelt zijn dichterschap in dienst van de ware, dat is de schriftuurlijke profetie, En daarvoor kunnen we niet dankbaar genoeg zijn”.

In mijn recensie heb ik erop gewezen, dat reformatie der kunst nog iets anders is dan trans-formatie, die het wezen is der kunst. Daarom ben ik ook geneigd Godschalk Jr. bij te vallen, echter met twee restricties. In de eerste plaats moeten wij bedenken dat ook de kleine en middelgrote talenten door God geschonken zijn, in de tweede plaats dat ook de jongeren hun winst kunnen doen met „overschrijverij” van werk van werkelijk goede dichters, waartoe De Mérode toch stellig behoort.

De jonge gedicht-inzender zal trouwens die ouderen wel gelezen hebben, want zijn eigen geesteskind wemelt van ouderwetse uitdrukkingen, zoals: de blonde lucht, de hemelboog, vogelen die varen. Neen, zoveel van vernieuwing speur ik nog niet in dit beginnerswerk, al heeft het de moderne ongelijkheid van regels, terwijl het rijm evengoed naast het rijmloze wordt aangetroffen. Onze jonge vriend zal met overtuigender proebersels moeten aankomen! Hij zal — al of niet in het scheidelokaal — met betere analyses en mengingen moeten experimenteren.

Blijft er de vraag of er genoeg voor onze huidige jeugd gedaan wordt. Misschien naar vroegere maatstaven gemeten wel heel veel, maar zijn onze en hun activiteiten voldoende afgestemd op de tijd waarin wij leven? Ik zou hier een heel groot vraagteken willen laten staan. En nu eerst eens afwachten wat de jongelui zelf op de redactietafel van het Jongelingsblad werpen. Maar zullen wij er ook eens over nadenken?

P. A. Hekstra.

„De vijf-kerken-tocht”

Zoals onze lezers weten heeft men in Rotterdam een „vijf-kerken-tocht” georganiseerd. Dominees en gemeenteleden van vier „protestantse kerken” + geestelijken en leken van de roomse werk namen aan deze moderne processie deel. De stoet bezocht vijf kerkgebouwen om in elk daarvan even samen te komen. De laatste kerk was een roomse. Ds Wielenga wees in „de Schaapskooi” op dit wonderlijke gebeuren in verband met „de oecumenische vloedgolf die vele gelovigen dreigt mee te sleuren en al meegesleept heeft”.

Hij schreef het volgende:

Ter illustratie enige actuele gebeurtenissen in onze eigen goede stad. We hebben gehad op donderdagavond 25 januari 1962 de vijf-kerken-tocht. Hiermede werd besloten de week van het gebed voor de eenheid der kerk. Voorafgehouden werd op 23 januari een oecumenische samenkomst over het thema Tussen New Delhi en het Oecumenisch Concilie. Pater Pauwels schreef ter gelegenheid van het nieuwe jaar in de Volkskrant (R.K.) een artikel onder de titel: Een Oecumenisch Jaar. Het komende jaar zal staan tussen New Delhi en het Concilie. En daar gingen ze, de pastoor en de dominees, broederlijk

naast elkaar, haast zou ik schrijven hand in hand. U weet wat daarover te doen is geweest. Ik weet ook wel dat Bert van Leuve in Tussen Maas en Rotte gezegd heeft dat we er niets achter moesten zoeken dat die tocht eindigde in de roomse kathedraal van onze stad. Dat zal dan wel niet mogen. Maar ds Diepersloot dacht dat dan toch maar: „Of is het meer dan toeval dat de vijfkerkentocht eindigt bij... Rome?” Inderdaad, dit heeft niets meer te maken met oecumene, dit is scherp en zakelijk getypeerd als SHOW. Dit was in wezen sectarisch, zegt collega Diepersloot. Hij heeft gelijk. Natuurlijk was de reactie op zijn artikel lang niet mals! Kapelaan Naastepad tenminste heeft al geschreven over een minderwaardig stuk geschrijf. Als bedienaar van de R.K.Kerk stelt hij er prijs op uitdrukkelijk te verklaren dat het in genen dele de bedoeling is geweest van deze tocht om de deelnemers rijp te maken voor de R.K.Kerk. Dat wil ik wel aanvaarden.

Neen, dat bedoelden de organisatoren natuurlijk niet. Stel je voor, maar is het nu zo een wonder dat de goegemeente het niet meer begrijpt en achter deze oecumenische sectarische herders aanloopt? En wat me nog meer bevreemd en verontrust heeft is het feit dat ds A. S. Timmer en ds Js Van der Linden gesproken hebben ter gelegenheid van die vijfkerkentocht. Van der Linden zelfs gesproken in de R.K. Willebrorduskerk aan de Beukelsdijk, vlak tegenover zijn huisdeur ongeveer.

En dan te weten hoe deze beide predikanten uitermate bezwaard zijn geweest. En te bedenken dat Van der Linden geweest is op vergaderingen die aan de 11 augustus vergadering van 1945 vooraf gingen. Ik begrijp het niet meer, ik ben er tenzeerste door verontrust. Zien deze dominees dan de kerk niet meer gelijk we haar belijden en geloven in de Confessie van de kerk der Reformatie? Neen, dat zien ze metterdaad NIET. Zo wèl dan hadden ze vast en zeker niet mee gedaan aan dit sectarisch gedoe om met Diepersloot te spreken.

Maar wat wil men? Jaar en dag wordt het Rotterdamse volk rijp gemaakt voor de oecumene. En wie dan de euvelde moed heeft daar tegenop te komen wordt verguisd en gesmaad. Dat zal collega Diepersloot wel gemerkt hebben. Maar dit loopt natuurlijk uit op Rome. Natuurlijk, want de mensen en de voorgangers hebben geen onderscheidingsvermogen meer. Ik kreeg ook de vriendelijke uitnodiging van ds W. Vos, Hervormd collega van ds Diepersloot te Delfshaven om dit maar voor te lezen van de kansel in de kerkdiensten op zondag 21 januari jl. en ik moest mijn kerkgangers opwekken aan beide gebeurtenissen in de week van het gebed voor de eenheid der kerk deel te nemen. Wanneer ik dat gedaan had zonder medeweten en goedkeuring van de kerkeraad, wat zou de kerkeraad dan hebben moeten doen? Dat behoeft geen antwoord. Wanneer dit alles werkelijk serieus bedoeld is dan zou ik, zo dat moest gebeuren naar het Woord Gods, aldus gezegd hebben: de kerkeraad voorop en de hele gemeente achter ons aan, arm in arm de oecumene tegemoet. Arm in arm met de pater Naastepad, maar ik was vast en zeker naast het pad geraakt, naast het pad der kerk, en naast het Evangelie. Nee, dit is de weg niet naar de oecumene. Dit pad leidt alleen naar Rome, en nergens anders heen.

Bevreemdend en verontrustend is dit alles. Het lijkt zo mooi. We zijn toch immers allen in onze Here Jezus Christus? Is dat nu inderdaad zo? Heeft dan de kerk der reformatie vergeefs gesproken en hebben dan de martelaren vergeefs hun bloed gegeven tot ere van Christus? En hebben de Dordtsche vaders dan vergeefs gezegd dat de bruid van Christus dit pand des evangelies onbevlekt zal bewaren tot de komst van Christus?

En staat het dan voor niets in ons leerboek der kerk, in de echte, de ware, de goede Catechismus van Heidelberg dat de mis in de grond der zaak niet anders is dan een vervloekte afgoderij en een verloochening van de enige offerande van Christus?

Maar kapelaans en predikanten hand in hand, arm in arm naast het pad. Hoe zijn de helden gevallen, zelfs Timmer, zelfs Van der Linden. Maar wat ik met de beste wil ter wereld niet begrijpen kan is dit: zijn er dan geen kerkeraden meer, en wat doen die dan? Oefenen ze geen opzicht en tucht over hun predikanten? Gaat dat nu zo maar? En dan maar lid zijn van de generale synode. En dan maar meewerken aan de misverstanden over de vrijgemaakte kerken. Maar samen gaan hand in hand, arm in arm naast het pad op het pad naar de oecumene; en dan denken en zeggen met Van der Linden: „Vandaag staat Christus in ons midden en wacht”. Waarom heeft hij dan niet in die roomse kerk getoornd tegen het misoffer? Waarom gezwezen over de Marialeer? Hij had eens moeten denken aan mannen als Calvijn en John Knox. Hoe zijn de helden gevallen, maar waarlijk niet op het veld van eer. En de kapelaan maar boos op die arme dominee Diepersloot. Hij moest maar eens denken en bestuderen die Bisschoppelijke richtlijnen over samenwerking. Daar staat de kerkelijke pers vol van, maar dat wordt heel eventjes meegedeeld in de dagbladpers. Maar verder zwijgt men. Zou men soms wat geschrokken zijn? Dat ware te hopen. Rome heeft meer besef van

kerk en kerkstijl dan deze sectarische geesten en herders. Al is het dan honderdmaal de valse kerk, ze weet wel terdege op haar standpunt „kerkelijke stijl” te vertonen. De bisschoppen zijn immers de kerk.

Nu, de bisschoppen hebben gesproken. En kardinaal Alfrink heeft terecht gewaarschuwd. Ik citeer hem uit een Ten geleide in de Volkskrant van 1 december 1961. „Hiertegenover stellen sommigen niet-katholieken dat het avondmaal ons door Christus zelf is gegeven, en wel als symbool van onze eenheid in Hem, en dat geen Kerk daarom christenen van het avondmaal mag uitsluiten. Men maakt dus het avondmaal los van de Kerk. Zover zullen weinigen gaan. Wel hoort men dikwijls betogen dat het avondmaal, omdat het bij uitstek het symbool van onze eenheid in Christus is, ons veel meer tot elkander zal brengen dan alle gesprekken en discussies, ook meer dan het gezamenlijk werk in dienst van Christus. Men wil dan ook in verdeeldheid samen het avondmaal vieren om beter de weg naar de eenheid te zien. Op grond van deze overweging vooral willen velen bij een oecumenische bijeenkomst een gezamenlijke avondmaalsviering; het is allermest uitgesloten, dat mensen, die elders tegen zouden zijn, in New Delhi aan deze open viering hebben deelgenomen. Een open avondmaalsviering wekt de indruk alsof men de eenheid in waarheid wil opofferen aan de eenheid in liefde. Zij kan gemakkelijk tot verwarring leiden”. Ik ben het met de kardinaal aartsbisschop behoorlijk eens. Dit leidt tot verwarring en anders niet.

Men maakt inderdaad het avondmaal los van de kerk; men ziet de kerk niet meer, men verstaat het geheim van het sacrament niet meer. Men denkt dat Christus staat te wachten, maar ik zou wel willen zeggen wat doet de Here Christus wanneer de eenheid in waarheid wordt opgeofferd aan de eenheid in liefde? HIJ neemt de kandelaar weg van haar plaats. Dan wijkt de waarheid en dan overwint de leugen. De geschiedenis der kerk is er vol van. Het is werkelijk heel erg, om de naam van onze Heer Jezus Christus aan dergelijk sectarisch gedoe te durven verbinden. Volkomen naast het kerkpad.

Daarom is het vragen naar waarachtig kerkelijk besef geen overbodig werk in deze tijd van „oecumenische terreur”.

Ik noem een tweede voorbeeld.

Ik kreeg toegezonden een stuk papier waarop me geschreven wordt namens het Nederlands Bijbelgenootschap afd. Rotterdam en Katholieke Bijbelstichting. Beide organisaties gaan samen een grootse campagne opzetten. Bedoeling: het verspreiden van de Bijbel in een belangrijk deel van Rotterdam-Centrum.

Men doet natuurlijk een beroep op New Delhi, en op de leuze: Christus, Het licht der wereld. Maar dat was natuurlijk een vals beroep, volstrekt in strijd met het tekstverband en de prediking van Christus zelf in Johannes 8.

De actie heeft plaats gedurende drie weken; vanaf 19 februari tot 9 maart. Aan alle postadressen wordt een goedverzorgde brochure toegezonden onder de titel: Hoe lees ik de Bijbel? En dan zeggen de heren dat die brochure tot stand kwam door samenwerking van katholieken en protestanten.

Natuurlijk wordt er een interkerkelijke samenkomst gehouden. In de dienst der gebeden wordt bijzondere aandacht besteed aan de bijbelactie. Natuurlijk propaganda op ruime schaal: de pers, de radio, de televisie. Publiciteit! En dan komt de slagzin: „Iedereen die uitziet naar de oecumene van Christus' kerk en naar de komst van het Koninkrijk Gods zal erkennen dat hier een belangrijke taak voor hem ligt”.

Nu, dan moet ik natuurlijk medewerkers vragen, want de zaak der oecumene heeft natuurlijk grote haast. Ook de domineesvrouwen worden al opgewarmd voor deze actie.

Adres om je aan te melden? O, 'Welkom' centrale, Gebouw „Atrium” of Una Sancta, Mathe-nesserlaan. En dan gaan weer de paters met de predikanten hand in hand, arm in arm de hort op. Ditmaal geen pater Naastepad, maar pater Dijkzeul. Wonderlijke namen die me haast er toe brengen woordspelingen te maken. Wat een gezeul met de oecumene over de kerkdijk. Op naar de Una Sancta, op naar de Oecumene, op naar het rijk. Op, op? Waarheen? Op naar Rome, op naar het concilie: op naar de knielbank voor de Paus.

En weer vraag ik me af: zijn er dan geen kerkeraden meer die opzicht en tucht oefenen over hun predikanten? En vinden ze dat maar goed dat „Atrium” er voor misbruikt wordt? Alles is tegenwoordig goed want: op! naar de oecumene. En dan te weten hoe Rome tegenover de Schrift staat en de centrale waarheden des Evangelies tot nu toe verkracht heeft.

En ik moet nu me in principe bereid verklaren om mede te werken aan de Bijbelcampagne. Wat zou ds Hegger daar wel van zeggen? Hij zal wel zeggen: ze zijn ziende blind, blinde leidlieden der blinden.

Die bisschoppen zijn klaar wakker en de kapelaans en de paters ook. Maar de dominees slapen in, ze hebben natuurlijk niets durven zeggen met de Schrift in de hand en met de Ware Christelijke leer over Het Unieke Offer van Christus. Men zwijgt zijn belijdenis dood, en men gaat samen met de mispriesters het evangelie „verkoppen”. Zeg, Timmer en Van der Linden, gaan

GEREF. PERSVERENIGING „OPBOUW”

Ledenvergadering zaterdagmiddag 14 april a.s. te Utrecht

de ogen nu niet open? Hoe zijn de helden gevallen, maar niet op het veld van eer.

Ds Wielenga heeft volkomen gelijk: zo'n tocht eindigt vast en zeker in de roomse kerk! Want de roomsen zijn de lieden die onwrikbaar vasthouden aan het **ubi papa ibi ekklesia**. Dat wil zeggen: Waar de paus is, dáár en daar alléén is de kerk. De roomsen zijn ongelofelijk soepel en beweeglijk. Ze passen zich aan iedere nieuwe situatie buitengewoon snel aan. Ze buiten iedere mogelijkheid met grote bekwaamheid en takt uit. Maar op één punt zijn ze hard als staal en geven ze geen zier toe. Namelijk in de voor hen kardinale kwestie, dat de paus de plaatsbekleder van Christus op aarde is. En dat kerkelijke eenheid uiteindelijk alleen mogelijk is door de onderwerping aan het pauselijk gezag. Dank zij deze onwrikbaarheid in de kern van hun zaak kunnen de roomsen in alle mogelijke dingen soepel zijn en — zullen ze het ten slotte altijd winnen van wie zich op een of andere wijze, of met het oog op een of ander doel, met hen meegaan en meedoen. Juist vóór ik de drukproef van dit stuk ontving las ik in een verslag over de Sumba-zending van de synodale kerken het volgende:

„Een bijzondere zorg bereidt onze zendingsarbeiders het werken van de rooms-katholieken. Hun werkmethode is een merkwaardige en dubieuze. Zo bouwen zij b.v. midden in een protestants zendingsterrein een middelbare school. Dat de leergierige Sumbanezen graag kosteloos zo'n school bezoeken spreekt van zelf. Het gaat er de roomse missie alleen om de door het evangelie geraakte of door het evangelie gewonnen heidenen rooms te dopen. Zij proberen vooral dáár te oogsten waar onze zendingsarbeiders gezaaid hebben. De opsteller van het rapport, ds Luyendijk noemt deze houding en methode „onwaardig”. Er moet daarbij nog opgemerkt worden, dat de roomse zendingsarbeiders en -arbeidsters Duitsers zijn, namelijk redemptoristen, die reeds in 1958 vanwege de politieke situatie het werk van de nederlandse roomsen hebben overgenomen. Zij worden door de curie in Rome overvloedig van geld voorzien en hebben zich ten doel gesteld Sumba binnen een klein aantal jaren voor de roomse kerk te veroveren. Zo wil b.v. de roomse kerk ook in Waikabubah waar onze kerken reeds een ziekenhuis hebben opgericht nog een ziekenhuis bouwen”. Toen ik dit bericht las dacht ik aan wat ik ik eens als toehoorder op een synode van een Duitse „Landeskirche” hoorde. Daar werd namelijk in een zendingsrapport medegedeeld, dat door de zendingen op Nias de laatste heidenen was gedoopt en dat ongeveer ter zelfder tijd zich de eerste roomse missionaris daar had gevestigd. Dit alles is het werk van de zo bijzonder oecumenische roomse kerk. En dan maar arm en arm met de roomsen de stad doortrekken!

C. V.

DEPUTATEN VAN DE GEREF. KERKEN IN NEDERLAND

voor de Geestelijke verzorging van militairen

De door de Generale Synode, gehouden te Assen 1961, benoemde deputaten hebben inmiddels een begin gemaakt met de uitvoering van de hun opgedragen werkzaamheden.

De functies werden als volgt verdeeld:
Ds J. v. d. Haar, Geref. Pred. te Emmen, voorzitter;
Ds J. M. Kroes, Geref. Pred. te Dalfsen, secretaris;
Lt.-Kolonel J. Flink te 's-Gravenhage, penningmeester;
Majoor J. Hensen te Bussum, deputaat-lid;
de Heer K. Pesman te Utrecht, deputaat-lid;
Majoor H. Huizinga te Assen, sec.dep.-lid;
de Heer A. J. Oly te Utrecht, sec.dep.-lid.

Tot de opgedragen werkzaamheden behoort o.a.:

- de kerken bij de Regering te vertegenwoordigen ten behoeve van onze gereformeerde militairen;
- in de huidige situatie als instantie te fungeren, waarbij de Overheid, indien ze dat wenst, advies kan inwinnen met betrekking tot predikanten, die zich bij de Overheid hebben gemeld, voor de functie van reserve-leger-luchtmacht- of vlootpredikant, het een en ander in overleg met de betrokken kerken;
- zodanig contact te zoeken met predikan-

ten, geschikt en bereid voor de functie van reserve-leger-luchtmacht- of vlootpredikant en dezen, in overleg met de kerken die zij dienen, voor te dragen bij de Overheid;

Deputaten zijn **gaarne bereid** degenen, die met betrekking tot de in de opdracht genoemde aangelegenheden, nadere inlichtingen wensen, hierbij van dienst te zijn;

men wende zich tot het contact-adres van Deputaten: ds J. M. Kroes, te Dalfsen, tel. 05204-201.

KERKNIEUWS

Beroepen te Winschoten: H. van Ommen te Loosdrecht

Ambtsjubileum. Ds J. Meijer van Oldehove hoopt op 26 maart a.s. zijn veertigjarig ambtsjubileum te gedenken.

Adressen. Ds H. Venema, Roodeschool, nieuw tel.nummer: 6276, Roodeschool, scriba der kerk: J. Wieringa, tel. 6266; **Nieuw-Buinen**, scriba: H. J. Mulder, Dalkampen 5, Borger; **Emmen**, scriba: J. Groen, Hagedoorn 23, Emmen; **Ds O. Mooiweer:** voorlopig adres in verband met verbouw der pastorie: „De Viskom”, Lingedijk 30, Leerdam, Tel. 03451-2066.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

Voor wie?

Deze vraag werd ons weer gesteld. Ditmaal is vooral de nadruk gelegd op hen, die geen logeer-, verlof- of vakantie-adres hebben. Vandaag is er wel een noodoplossing, doch slechts zeer ten dele. Dit moet een vast adres worden; waarvan men kan zeggen: dit is mijn adres. Daar kan ik altijd terecht. Het is ons om verschillende redenen niet mogelijk nadere bijzonderheden te geven. We zouden dan gevaar lopen de grens der gevoeligheden te overschrijden. Dit mag niet. Wij menen te kunnen volstaan met aan de lezers te vragen het op zich te laten inwerken wat het zeggen wil geen „thuis” te bezitten waar men altijd heen kan. Voor deze jongens en meisjes, ook wanneer ze reeds meerderjarig zijn geworden, wil het tehuis straks een thuis zijn; waar ze welkom zijn. Welkom, bij zich plotseling voordoende omstandigheden.

Met wie?

Een vraag waarop antwoord gegeven wordt door: Elsje, Geeske, Jan Gerard en... vele andere zusjes en broertjes van de eerste in de rij, U kent hem nu wel, Sybren Foekes, die met hun geboorte een gift voor het tehuis inbrachten; de jongens en meisjes van de knapen- en kleinemeisjesvereniging te Uithuizermeeden, die op hun feestelijke jaarvergadering een collecte hebben gehouden. Er is vast met een diepe hoed of pet rondgegaan, want er zat maar liefst f 45,19 in. Dit doet het hart sneller kloppen; de mannen- en vrouwenvereniging van Haarlemmermeer O.Z. hielden een collecte op hun jaarvergadering welke f 25,— opbracht; de vrouwenvereniging R.L.W. te Bussum eveneens een collecte op de jaarvergadering, resultaat f 15,—; de jaarvergadering van de vrouwenvereniging „Met vaste schrede” te Baarn bracht f 8,70 op; de jaarvergadering van de mannen- en vrouwenvereniging te Rijnsburg, welke een collecte hield met als resultaat f 41,38; de Gereformeerde vrouwenvereniging „Dorcas” te Twijzel doet mee met een gift van f 50,—; een moeder, die met een busje, dat in Buitenpost de ronde deed, f 60,— ophaalde; een laatste girobiljet, met het bijschrift: „als ieder voor de Stichting gebruikt zijn laatste girobiljet, kan spoedig de spa in de grond gezet”; de gevers en geefster, die giften stuurden variërend van f 2,— tot f 100,—; de grootmoeder, die zich als doel heeft gesteld een bijdrage te leveren in de aanschaffing van het linnengoed. Met instemming van de kerkeraad een inzameling is begonnen. Zij heeft echter een verzoek: wie volgt mijn voorbeeld? Wij willen dit gaarne ondersteunen. Licht hier geen mooie taak voor de andere grootmoeders en vrouwenverenigingen? Mogen wij horen wie er mee doet?

Met verantwoording aan de kerken.

Deze week hebben alle kerken de verantwoording van ontvangen giften en collecten over 1961 ontvangen, ook die welke voor het tehuis zijn bestemd. Aan hen, die willen beoordelen wat elke kerk tot heden heeft bijgedragen, wordt het advies gegeven, daarbij ook de verantwoording

over 1960 te raadplegen, aangezien verschillende kerken reeds in dat jaar het gevraagde bedrag volledig hebben bijgedragen. Onzerzijds zijn er verwachtingen t.a.v. die kerken welke tot heden nog niets van zich lieten horen.

Verantwoording tot 14 maart 1962.

Ontvangen van kerken f 153.356,05
Ontvangen van particulieren f 28.282,93

Totaal f 181.638,98

Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, Beatrixlaan 37, Ede.

CORRESPONDENTIE

Free Reformed Churches of Australia met de Reformed Churches of Australia

Launceston, 29 januari 1962.

Aan deputaten van de „Reformed Churches of Australia” p/a Rev. Prof. K. Runia, Th.D., Geelong, Vic.

Weleerwaarde en Eerwaarde Hreen!

De brief die U namens Uw synode 1960 d.d. 31 mei 1960 aan onze Synode zond, is door haar gelezen en besproken.

Ook kwam te onzer kennis wat in de Acta van Uw laatste Synode aan overwegingen is neergelegd.

Als we het goed hebben, komen die overwegingen in het kort hierop neer dat Uw synode het vrijwel menselijk onmogelijk vond dat het tot een vereniging tussen Uw en onze Kerken kwam, maar dat toch nog een poging kon worden gewaagd gezien de gang van zaken in Nederland — waarmee wel de „terzijdestelling van de Vervangingsformule” zal zijn bedoeld. Vandaar de benoeming van U als deputaten, en Uw brief met verzoek om een mondelinge bespreking.

Uw brief zelf argumenteert dit verzoek door te verwijzen naar het vermoedende lange van de weg van correspondentie.

Het komt ons voor dat in de overwegingen van Uw laatste Synode een zeker opportunisme doorsprak.

Daarmee heeft ze echter blijk gegeven niet te voorzien waarom het gaat. En in feite heeft ze dan ook het schrijven van onze vorige Synode voor kennisgeving aangenomen en naast zich neergelegd.

Vandaar dat we onzerzijds nogmaals willen pogen te verzekeren dat het ons om diepe geloofsovertuiging gaat, die in geen enkele richting door gebeurtenissen waar ook ter wereld worden gereguleerd, maar door de wet van het Koninkrijk Gods alleen.

Ons moet voorts van het hart dat Uw klacht over de vermoedende lange weg van correspondentie te verstaan zou zijn, wanneer Uw Kerken in de loop der jaren ernstig en welgemeend hadden geprobeerd op onze bezwaren en vermaningen te antwoorden aan de hand van het Woord Gods.

Dit is niet gebeurd. We krijgen zelfs de indruk dat het ontweken wordt.

Ons dunkt, dat de brief van onze voorgangster toch duidelijke taal sprak. Ze verwees Uw Kerken naar haar eigen Belijdenis. En vroeg op grond daarvan zonde te noemen naar wat ze is: zonde.

Daar kan geen misverstand tussen zitten. En dat vergt ook geen lange en vermoedende correspondentie.

Het is alleen een kwestie van het gaan van de oude weg van gehoorzaamheid aan de Schrift. Graag zagen we Uw Kerken die weg gaan.

Mondelinge bespreking is dan ook overbodig. Laten Uw Kerken het schrijven van onze vorige Synode alsnog beantwoorden.

Van harte hopen we dat dit antwoord gunstig zal zijn.

Weest U er immers van verzekerd, dat wij hunkeren naar de gemeenschap der heiligen met allen die de verschijning van onze Heiland liefhebben en in Zijn wegen gehoorzaam en ootmoedig willen wandelen.

De Kerkeraad van Armadale — verzoeken U namelijk aan hem het antwoord op ons schrijven en dus ook op dat van onze voorgangster van 1959 te richten; p/a Rev. K. Bruning, 3216 Albany Highway, Armadale W.A. — zal dan onmiddellijk haar zusterkerken waarschuwen, waarna ten spoedigste maatregelen genomen zullen worden om tot nadere besprekingen te komen.

Besprekingen waarvoor dan immers een basis naar de Schriften aanwezig is.

Namens de Synode 1962 der FREE REFORMED CHURCHES of Australia,

K. Bruning, praeses.
P. van Gurp, assessor.
G. van Rongen, 1ste scriba.
J. Kroeze, 2de scriba.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.